

Саботаж
Артуро Перес-Реверте

Фалько (укр.) #3

«Саботаж» – третій роман шпигунської трилогії Артуро Переса-Реверте про агента таємної служби генерала Франко.

Неперевершений Фалько отримав нове завдання. Цього разу він вирушає до Парижу, міста кохання, мистецтва і Пікассо. Великий художник працює над «Гернікою», намагаючись устигнути до Всесвітньої виставки. Однак Фалько має щодо цього інші плани.

Артуро Переса-Реверте

Саботаж

Присвячується пам'яті Лоренсо Переса-Реверте, солдата Республіки, який вирушив на війну в шістнадцять років, повернувся в дев'ятнадцять і помер, не доживши до двадцяти двох

Зло, як і добро, має своїх героїв.

Ларошфуко «Максими»

Картина – це сукупність її руйнівних елементів.

Пабло Пікассо

Оригінальна назва роману: SABOTAJE

© 2018 Arturo Perez-Reverte

© І. Шевченко, пер. з ісп., 2020

© «Фабула», макет, 2020

© Видавництво «Ранок», 2020

1. Ночі Біарріца

Під навісом тераси миготіли п'ять білих плям і одна червона цятка. Біліли манишка сорочки, комір, дві накрохмалені манжети й хусточка у верхній кишені смокінга. Червоним мерехтів вогник сигарети, затиснутої в зубах чоловіка, який нерухомо сидів у темряві.

Ізсередины долинали приглушені голоси й звуки музики. Сяйво спадаючого місяця розливалось сріблясто-чорним морем. Праворуч блимав маяк, а ліворуч виднілися тьмяні вогні старої частини міста.

Стояла тиха, тепла, безвітряна ніч, типова для середини травня.

Лоренсо Фалько востаннє затягнувся сигаретою, кинув недопалок додолу і розчавив його підошвою черевика. Знову окинув оком море й берег, зосередившись на найтемнішій ділянці, де саме тієї миті тричі спалахнув і згас ліхтар. Приймавши сигнал, Фалько повернувся до казино й неквапливо проминув порожній салон, оздоблений хромом і пурпуровими лакованими панелями. Скрізь горіли світильники в стилі артдеко, і величезні дзеркала відображали його стрункий елегантний силует.

У гральній залі було людно, і Фалько обвів пильним поглядом усіх, хто скупчився довкола вісімнадцяти столів. Останнім часом до казино навідувалася інша публіка. Від епохи автомобільних перегонів, джазової лихоманки, іспанських грандів, англійських мільйонерів, розкішних кокоток і російських аристократів-вигнанців у Біарріці майже нічого не залишилося. Францією правив Народний фронт, робітники добилися оплачуваної відпустки, а ті, хто захоплено спостерігав за грою в бакара або тридцять-сорок, покусуючи кінчик сигари або витягнувши оповиту перлами шию, належали до середнього класу і непогано ладнали з останніми представниками попередньої еліти, які стояли поруч. Ніхто з них не обговорював сезон у Лондані, зиму в Санкт-Моріці або останню витівку Скіапареллі[1 - Ельза Луїза Марія Скіапареллі (1890–1973) – ушавлена італійська

модельєрка, суперниця Коко Шанель.]. Усіх цікавила війна в Іспанії, погрози Гітлера на адресу Чехословаччини, викрійки з журналу «Марі Клер» для самостійного пошиття сукні або зростання цін на м'ясо.

Фалько відразу знайшов потрібного чоловіка. Це було нескладно, адже той не відходив від столу, де грали в бакара. Кремезний, з густим сивим волоссям, одягнений у вишуканий смокінг. Час від часу він нахилився до своєї дружини – незмінної супутниці – і щось шепотів їй на вухо, перебираючи купку фішок на зеленому сукні. Судячи з усього, він більше програвав, аніж вигравав, але Фалько знав, що цей чоловік може собі дозволити такі витрати. Насправді він міг собі дозволити майже все, адже його звали Тасіо Сологастуа, і він був одним із найбагатших чоловіків Негурі – фешенебельного кварталу Більбао, що вважався осередком заможної баскської буржуазії.

Фалько перевів очі на сусідній стіл. Там, у натовпі зівак, стояла Малена Ісагіррі і здалеку стежила за подружжям. Зустрівшись із нею поглядом, він ледь помітним жестом торкнувся годинника на лівому зап'ястку, і вона злегка кивнула головою. Тоді Фалько нібито випадково підійшов до неї. Малена була доволі привабливою: повненька, років тридцяти, правильні риси обличчя, коротке, завите за модою волосся, великі чорні очі. Їй неабияк личило вечірне вбрання – біла шифонова сукня античного стилю від мадам Грес.

– Вони весь час стирчать тут, – сказала вона.

– Бачу. Жінка багато програла?

– Як завжди. Фішки ціною п'ятнадцять тисяч франків. Одна за одною.

Фалько іронічно посміхнувся. Едурне Ламбаррі де Сологастуа дуже любила бакара – так само, як коштовності, норкові шуби та все, на що можна було витратити гроші. Аналогічні вподобання мали дві її доньки, Ізаскун та Аранча – гарненькі й легковажні басконки (вони вочевидь танцювали в «Мірамарі», як зазвичай робили о цій порі). Фалько знову позирнув на годинник. Двадцять хвилин по одинадцятій.

– Гадаю, вони ось-ось підуть, – зауважив він.

– Усе йде за планом?

– Я щойно зателефонував їм і побачив сигнал. – Фалько повільно оглянув залу. – Ти бачила охоронців?

Малена кивнула в бік кремезного темноволосого чоловіка з вузьким чолом і носом боксера. Смокінг був йому затісний. Обпершись спиною об колонну, охоронець стояв трохи далі від грального столу і дивився на Сологастуа з собачою відданістю.

– Лише цього. Другий, певно, чекає надворі, із водієм.

– Дві машини? Як завжди?

– Так.

– Чудово. Що більше народу, то веселіше.

Вона злегка усміхнулась, зберігаючи самовладання.

– Ти завжди такий бешкетник? Усе сприймаєш несерйозно?

– Не завжди. Не все.

Її усмішка стала ширшою. Малена нервувала, але була налаштована рішуче. Смілива поведінка почасти пояснювалася особистою трагедією – 25 вересня червоні вбили її батька та брата на борту плавучої тюрми «Кабо Кілатес», пришвартованій у гавані Більбао. Вона, сеньйорита з пристойної родини, що здавна підтримувала карлістів[2 - Карлісти – монархічна політична партія в Іспанії. Під час Громадянської війни 1936–1939 рр. підтримали генерала Франко й увійшли до складу Фаланги як «традиціоналісти». Їхні загони «рекете» боролися проти республіканців.], приєдналася до повстанців відразу після перевороту і виявила неабияку сміливість, перевозючи таємні послання генерала Моли із Сан-Себастьяна до Памплони. Коли її близьких стратили, Малена вирішила перейти до активних дій і попросила про це керівництво. Тепер вона працювала з Фалько, допомагаючи йому готуватися до операції. Хороша дівчина, подумав він. Надійна, серйозна, відважна напарниця.

– Вони йдуть, – сказала вона.

Фалько глянув у бік грального столу. Тасіо Сологастуа та його дружина підвелися і попрямували до каси обміняти фішки. Наближалася мить, коли подружжя – після традиційної вечери в ресторані «Ле Петі Ватель» і кількох партій у казино – поверталось до своєї вілли в Гаракойці. Розслаблений і спокійний, охоронець відступив від колони й пішов слідом за ними. Фалько лагідно торкнувся двома пальцями руки Малени.

– Ходімо. На нас чекають справи.

Вона взяла його під руку, і вони невимушено рушили до гардеробу.

– Ці двоє до біса пунктуальні, – відзначила Малена, накинувши на голі плечі бордову вовняну шаль. – Завжди виходять о тій самій годині. Щоночі.

Вона була явно задоволена тим, що події розвивалися згідно з їхнім задумом. Коли Фалько

повернувся до Біарріца після короткої таємної вилазки до Каталонії, де виконував термінове завдання адмірала, вона вже місяць стежила за Сологастуа. Торік, коли франкістські війська готувалися захопити Ірун, подружжя разом із двома доньками перебралося через кордон. Тасіо Сологастуа, відомий активіст БНП – Баскської націоналістичної партії, католик і консерватор, був важливою опорою автономного уряду Еускаді попри те, що з тактичних міркувань підтримував республіканців. Розкошуючи в Біарріці, де скромна трапеза коштувала втричі дорожче за вечерю з шампанським у будь-якому пристойному ресторані франкістської Іспанії, він суттєво впливав на діяльність націоналістів, зосереджених на південному сході Франції; з його британських і швейцарських рахунків надходили великі суми на закупівлю зброї для баскських портів. Згідно з інформацією, що надали давні приятелі Фалько, з якими він займався контрабандою (минуле ніколи не помирає остаточно), Сологастуа подарував баскській армії 8 гармат, 17 мінометів, 22 кулемети, 5800 гвинтівок і півмільйона патронів, а також зафрахтував два риболовецькі баркаси для допоміжного баскського флоту. Звісно, це було дещо серйозніше за колекціонування олов'яних солдатиків. Франкістські спецслужби мали всі підстави бажати його викрадення чи вбивства. Саме таких пріоритетів дотримувався Лоренсо Фалько, виконуючи доручене йому завдання.

Вони зупинилися під яскраво освітленим великим навісом біля входу до казино, чекаючи, поки помічник швейцара піджене ім машину. Звідти було добре видно, як один з автомобілів Сологастуа, елегантний «Лінкольн Зефір», виїжджає зі стоянки, а другий – значно скромніший «форд» із запаленими фарами й увімкненим двигуном – чекає на еспланаді. Подружжя встиглося на задньому сидінні «лінкольна», а одягнений у смокінг охоронець допоміг їм зачинитися і попрямував до «форда». Захрустів гравій, і два автомобілі майже одночасно рушили з місця. Тієї ж миті до дверей під'їхав «Пежо 301», спеціально обраний для цієї операції через просторий салон і потужний двигун. Малена рішуче влаштувалася на водійському сидінні. Фалько роздав чайові, усівся поряд і зачинив дверцята.

– Готова? – спитав він.

Жінка поклала одну руку на кермо й увімкнула першу передачу. Ліхтар, що висів під навісом, бив у вікно, і Фалько помітив, що Малена для зручності скинула туфлі й задержала довгу вечірню сукню до стегон.

– Цілком і повністю, – відповіла вона.

Якусь мить він роздивлявся її ноги, після чого весело кивнув.

– Тоді вперед. На полювання.

Машина рушила з місця, і він встиг розгледіти напружену посмішку Малени, перш ніж казино залишилося позаду. Вони їхали за сигнальними вогнями «форда», що супроводжував «лінкольн», освітлюючи його фарами на перехрестях. Трохи згодом піднялися безлюдними затемненими вулицями, проминули сторожову вежу та площу Клеменсо й спустилися до прибережної дороги, що вела до міста Сен-Жан-де-Люз.

– Чудово, – відмітив Фалько. – Та сама програма.

– Так. – Профіль Малени вимальовувався в тіні щоразу, як світло фар падало на якийсь мур. – Ми, баски, не любимо змінювати рутину.

– Хоча рутину вбиває.

– Так, – захихотіла вона. – Скидається на те.

Фалько зауважив, що її голос був спокійним. Вона виявилася впевненою, досвідченою водійкою – трималася на ідеальній відстані, аби не загубити об'єкт із поля зору і водночас не викликати підозр. Вони вже виїхали з селища на пряме шосе, оточене обабіч сосновим лісом. Праворуч простиралося море, посріблене місячним сяйвом.

– Залишилося два кілометри, – оголосила Малена.

Фалько відчинив шухлядку на приладовій панелі, дістав важкий пакунок, розгорнув його й торкнувся холодної сталі дев'ятиміліметрового браунінга FN і видовженого циліндра глушника «Хайсфельдт». Поклавши зброю на коліна, він навпомацки витягнув обойму, перевірів, що вона повна, дослав патрон у набійник, поставив пістолет на запобіжник і пригвинтив глушник.

– Зараз ми звернемо праворуч і виїдемо на міст Гаракойцу, – сказала жінка.

Цього разу в її голосі вчувалася напруга. Вона трохи відпустила педаль газу, і «пежо» уповільнив хід. Попереду, метрів за сто, зупинилися два автомобілі.

– Прикордонний пост, – мовив Фалько, тримаючи зброю на колінах. – Гальмуй повільно.

Вони під'їхали до машин і розмістилися прямісінько за ними. У світлі фар виднівся кам'яний міст і шлагбаум із написом «Жандармерія» у біло-синьо-червоному колі. З обох боків до «лінкольна» підійшли двоє жандармів у темній формі – високий і низенький. Останній нахилився до віконця водія. На передніх сидіннях «форда» чітко вирізнялися силуети охоронців.

– Не глуши двигун, – наказав Фалько.

Він відчинив дверцята й виліз назовні, сховавши пістолет в опущеній долоні. Зробив три глибокі вдихи й великим пальцем обережно зсунув убік важіль запобіжника. Неквапливо пройшов між автомобілями до узбіччя, тримаючи в полі зору водія «форда» і чоловіка на сусідньому сидінні й водночас стежачи за жандармами краєчком ока. Наблизившись до машини, він легенько постукав по склу кісточками пальців лівої руки. На губах грала щира усмішка чоловіка, який хоче щось спитати. Водій опустив скло, і Фалько вистрелив йому в обличчя.

Хоча браунінг мав слабку віддачу, він підскачив у долоні, немов змія, яка щойно вжалила. Ось чому довелося вдруге навести його, аби прицілитись у другого охоронця – здорованя з приплюснутим носом, котрий був у казино. Той відчайдушно звивався, силкуючись звільнитися з-під трупа напарника, що навалився йому на плече, шукаючи щось у кишені смокінга – очевидно, пістолет.

– Ні! – почувся благальний крик. – Ні!

Миготіння фар дозволило розгледіти широко розплющені очі, що зі страхом дивилися на металевий циліндр глушника. Браунінг знову підскачив, і на комірці сорочки з'явився отвір розміром із монету. Охоронець ще ворухнувся, намагаючись відчинити дверцята. Йому це майже вдалося, але Фалько натиснув на спусковий гачок, і обм'якле тіло наполовину виповзло з машини.

Він позирнув на «лінкольн», зазначивши, що ситуація дещо змінилася. Ліві передні дверцята були відчинені, і низенький жандарм витягав з автомобіля труп водія. Напарник тримав у руках ліхтар і пістолет, цілячись у Тасіо Сологасту та його дружину, які зіщулилися на задньому сидінні і з жахом спостерігали за цією сценою. Фалько рушив туди, відчинив двері й приставив ствол із глушником до голови баскського мільйонера.

– Виходьте... Самі. Вона залишиться.

Завдяки ліхтарю високого жандарма все було чудово видно: перекошене обличчя фінансиста, налякані очі жінки. Аж раптом вона заверещала. Гучний пронизливий крик затремтів у повітрі. Не відводячи пістолет від голови чоловіка, Фалько нахилився і кулаком лівої руки вгатив їй у скроню. Вона знепритомніла й відкинулася до протилежного віконця.

– Виходьте, – спокійно повторив він. – Інакше ми вб'ємо її.

Той підкорився. Коли Фалько змусив його притулитися до машини й обшукав кишені, то відчув, як чоловік тремтить. Тієї миті Малена розвернула «пежо». Блимнули фари, освітивши труп водія з перерізаним горлом, що стікав кров'ю в канаві.

– Що відбувається? – нарешті пробурмотів Сологастуа.

– Ви заарештовані. Вас судитимуть франкісти.

Якусь хвилю той осмислював почуте. Зрозумівши, у чому справа, він настільки обурився, що навіть забув про страх.

– Це помилка. Ми на території Франції.

– Іпаральде, – зауважив Фалько. – Північ Країни Басків.

– Чого ви хочете від мене?

– Ви маєте вирушити у невеличку подорож.

– Куди?

– Сюрприз.

Фалько схопив бідолаху за комір піджака й підштовхнув до «пежо», тримаючи його на мушці. Тим часом жандарми сіли за кермо, з'їхали з дороги й заховали машини під соснами.

– Що буде з моєю дружиною? – спитав Сологастуа.

– Не хвилюйтесь. Їй не зашкодять.

Геть ошелешений в'язень не пручався. Однак побачивши, що Малена відчинила багажник «пежо», різко зупинився.

– Покидьки! – скрикнув він.

Фалько грубо штовхнув його вперед. Малена витягла з багажника широкий моток пластиру. Вони зв'язали йому руки за спиною і знерухомили ноги. Сологастуа попервах опирався, тож Фалько без особливої люті вдарив його в сонячне сплетення. Той упав на коліна.

– Якщо проблема в грошах, я можу... – пробелькотів фінансист, ледве переводячи дух.

Договорити він не встиг – Малена зав'язала йому рота двома смужками пластиру. Спільними зусиллями вони підняли його й поклали в багажник. Потім Малена перемістилася на переднє сидіння і повернулася з пляшечкою хлороформу та великим шматком вати. Затамувавши подих, вона відвернула обличчя, змочила вату в рідині і приклала її до носа полоненого. За тридцять секунд Сологастуа завмер. Поки Фалько накладав тіло ковдрами, маленькою валізою, кошиком для пікніка й зачиняв багажник,

Малена вмощувалася за кермом. Фалько глянув на жандармів, які витягли трупи з канави й зняли шлагбаум.

– Як почувається сеньйора мільйонерша? – спитав він іспанською.

У напівтемряві, прорізаний скупим місячним сяйвом, було видно, як жандарми знімають форму і ховають одяг між кущами.

– Вона ще не отямилася, – відказав найнижчий чоловік.

Фалько задоволено кивнув.

– Біда, якщо вона не вміє керувати машиною. Довго доведеться чвалати, коли прокинеться.

Той зареготав.

– Їй доведеться чвалати у будь-якому разі. Ми вивели з ладу двигун і прокололи шини. Як тобі ідея?

– Чудово!

– Коли вона повернеться додому або знайде телефон, ви вже дістанетесь Іруна.

Фалько вийняв портсигар, срібну запальничку «Паркер Бекон» і запалив сигарету.

– Хороша робота, – мовив він, випускаючи дим.

– Твоя дівчина добре трималася, – погодився чоловічок.

– Так.

– Можна сказати, дуже добре.

Посвітивши запальничкою, Фалько глянув на наручний годинник. Доволі пізно.

– Хутчіше, забираймося звідси, – сказав він. – Вам щось потрібно?

– Ні. Все гаразд.

– Щасливої дороги!

– Навзаєм, дорогенький.

Перш ніж загасити вогник і рушити до «пежо», Фалько встиг розгледіти жаб'ячі очі й жорстоку посмішку Пакіто Павука.

До кордону залишалося дванадцять кілометрів. Проїхавши Сен-Жан-де-Люз, вони звернули на звивисту дорогу, що зміїлася між сосняками й високими скелями. Унизу плескалося сріблясто-чорне море, що мерехтіло, мов агат. Фалько й Малена Icarippi не розмовляли відтоді, як проминули міст. Чоловік запалив сигарету «Players» і сунув їй до рота, після чого закурив сам.

– Хочеш відпочити? Я можу сісти за кермо.

– Ні. Я не втопилася.

Її профіль ледь виднівся в напівтемряві. Затиснувши сигарету між зубами, Малена міцно обхопила кермо обома руками.

– Я ніколи не бачила, як убивають людину, – сказала вона.

Якусь хвилюк вони мовчали. Фалько курив, дивлячись на освітлене фарами шосе. Праворуч виднілися огорожі й придорожні стовпи, пофарбовані червоно-білими смугами.

– Я навіть уявити не могла, що це станеться саме так, – додала вона.

Він зацікавлено глипнув на неї.

– Як?

– Просто й буденно. Мені здавалося, що в таких випадках важко уникнути конфліктів, пристрастей, сутичок. А те, що ми повернули, нагадувало якусь бюрократичну процедуру.

Вона професійно зменшила швидкість перед поворотом. Скрипнули шини, і Фалько подумав, що Сологастуа, мабуть, перевертається в багажнику. Краще б він спав.

– Ти був таким спокійним... Ти завжди так поводишся?

– Не завжди.

– Сумніваюсь, що мого батька й мого брата Іньйо вбили подібним чином. Я радше уявляю розгніваний набрід. Комуністичні орди. Ти розумієш.

– Можливо, – погодився Фалько. – Існує чимало способів вбити людину.

– Дивлячись на тебе, будь-хто сказав би, що ти знаєш усі способи.

Запала чергова пауза. Розвернувшись до жінки, Фалько не відривав від неї допитливого погляду.

– А ти зробила б це в разі потреби? Натиснула б на спусковий гачок?

– Гадаю, так. – Вона здвигнула плечима. – Врешті-решт я воювала з рекете. Я ж карлістка.

Вони ще трохи помовчали.

– Ця божевільна Республіка перетворилася на суцільний хаос, – нарешті сказала Малена. – Марксистки готувалися влаштувати революцію, але ми їх випередили. Де ти був вісімнадцятого липня?

– Не пам'ятаю. Десь там.

Цього разу розвернулась Малена, намагаючись визначити, чи говорить він серйозно або іронізує. Потім вона зосередилась на дорозі, уповільнивши хід перед наступним поворотом. І знову скрипнули шини. На щастя, вони нові, подумав Фалько, схопившись за ремінь безпеки. Шини «Мішлен», встановлені для належного проведення операції.

– На цій війні я – простий солдат, – зауважила жінка. – Так само, як і ти. І ті двоє товаришів, перевдягнені жандармами.

Фалько подумки посміхнувся. Називати їх «товаришами» було наївно. Очевидно, що вона погано знала обох – його та Пакіто Павука. Минулого тижня кілер прибув на південний схід Франції, аби допомогти їм підготуватися до фінального етапу. Причепурений, огорнений пахощами брильянтину і трояндової води, Павук не питав зайвого – його цікавили лише накази, що їх він мав виконувати.

– Може, колись настане і моя черга, – задумливо мовила Малена.

– Убивати?

Супутниця тихенько засміялась і знову перемкнула передачу. Тепер вона затиснула сигарету між двома пальцями правої руки, що спиралася на кермо.

– Помирати.

Фалько зробив довгу затяжку. Жінка періодично зиркала на нього, не відволікаючись від

шосе. Вони розпочали спуск. Дорога стала рівнішою, скелі залишилися позаду, а над ліхтарями нависали сосни, що чітко вирізнялися в місячному сяйві.

– Я пішла воювати не тому, що хотіла помститися, – прошепотіла Малена після тривалої мовчанки.

Вона покрутила ручку, опустила віконце й кинула недопалок. До салону увірвався вітер, розсипаючи маленькі іскринки.

– Я підтримувала тих, хто організовував повстання, – додала вона. – Я була з ними задовго до того, як вбили мого батька та брата... Це хрестовий похід проти марксистського атеїзму і сепаратизму.

Фалько спокійно кивнув. З'явилися перші будинки Андая. Фари вихопили з темряви плакат із назвою міста.

– Готовність завдавати шкоду неабияк допомагає, – нейтральним тоном мовив він, немовби підсумовуючи все сказане раніше.

– Готовність завдавати шкоди, – повторила Малена, стукнувши долонею об кермо. – Звучить непогано. Чи мучить тебе совість, коли ти вбиваєш один раз або робиш це надто часто? Чи буває «забагато» жертв?

Він помовчав кілька секунд, удаючи, ніби розмірковує, хоча чудово знав відповідь.

– Буває.

– Чи залишаються неприємні спогади?

– Іноді.

– Я запитую себе, як ти живеш із думкою про всіх тих небіжчиків.

Фалько загасив сигарету в попільничці й жбурнув недопалок у вікно.

– Добре живу.

Малена витримала коротку паузу.

– Знаєш, ти дуже дивний чоловік, – зітхнула вона. – З тобою якось тривожно. Гадаю, мені буде краще працювати без тебе.

– Залишилася одна непроста формальність.

– Про що ти?

Фалько вказав на другий плакат, який вони саме проминали, – «Douane française»[3 - Французька митниця (фр.)]. Потім витягнув браунінг із шухлядки, перевірів наявність кулі в патроннику і поклав зброю назад.

– Ми майже приїхали.

Будка жандармів стояла поблизу запаленого ліхтаря, на лівому боці шосе. Другий ліхтар, встановлений на протилежному боці, освітлював білу будівлю митниці. Пофарбований у червоні й білі смуги шлагбаум був опущений, аби перегородити шлях автомобілям. За ним простиралася нейтральна зона – довгий залізничний міст. Удалині миготіли вогні іспанської митниці.

– Не глуши двигун і не виходь з машини, якщо тобі не накажуть, – мовив Фалько. – А якщо виникнуть проблеми, тисни на газ, збивай шлагбаум і мчи до іншого боку кордону не озираючись.

– А ти?

– Не хвилюйся за мене. Якщо наш план зірветься, роби те, що я казав. Зі мною чи без мене. Зрозуміло?

– Так.

Малена зупинила машину за десять метрів від шлагбаума, виконуючи вказівки жандарма, який махав електричним ліхтарем поряд із будкою. Фалько нарахував ще трьох жандармів. Один стояв біля шлагбаума, а двоє – на подвір'ї митниці.

– Вимкніть фари й опустіть скло.

Малена підкорилася, але двигун не вимкнула. Жандарм, що світив ліхтарем, підійшов із боку водійського сидіння. Перш ніж згасли фари, Фалько встиг розгледіти зірочки сержанта.

– Добрий вечір, – сказав чоловік французькою. – Ваші документи, будь ласка.

Перекилившись через Малену, Фалько простягнув йому два паспорти. Фальшиві імена, фальшива адреса в Сан-Себастьяні, реальні світлини з усіма необхідними печатками. Благопристойна маска. Сеньйор і сеньйора Урутія. Порядні буржуа. Добре одягнені, із

хорошою машиною. Люди, яким нічого приховувати.

– Доволі пізно. – Жандарм перейшов на іспанську. Він проглядав документи, підсвічуючи ліхтарем. – Звідки ви ідете о такій порі?

– Із казино в Біарріці, – спокійно відповів Фалько.

У світлі ліхтаря було видно, що жандарм проникливо дивиться на нього з-під козирка кашкета.

– Пофортунило? – спитав він.

Фалько знизав плечима.

– Як сказав би Айнштайн, фортуна є відносною.

– Вас цікавить Айнштайн?

– Мене більше цікавить Даніель Дар'є[4 - Даніель Дар'є (1917–2017) – відома французька акторка й співачка.].

На щастя, діалог розгортався за сценарієм. Саме так, як домовлялися. Промінь ліхтаря впав на ноги Малени, на задерту вище колін спідницю. Потім ковзнув салоном і зупинився на обличчі Фалько.

– Чи маєте щось задекларувати?

Фалько хитнув головою, намагаючись здаватися якомога щирішим.

– Кошик для пікніка й маленька валіза з особистими речами.

– І все?

– Так.

– Глушіть двигун.

Малена послухалася, і м'яка вібрація відразу стихла.

– Відкрийте багажник, будь ласка.

Голос жандарма був серйозним, беземоційним. Уникаючи стривоженого погляду Малени, Фалько відчинив дверцята, вийшов із машини й підняв комір піджака. Надворі було сиво й

вогко через близькість до моря та річки Бідасоа.

Хоча події розвивалися згідно з планом, він тримався насторожі. Готовий битися, тікати або зробити і те і те. Кинувши швидкий погляд на інших жандармів, Фалько зауважив, що двоє чоловіків, які стояли на подвір'ї, здавалися сонними й розслабленими так само, як і той, що чатував біля шлагбаума. Але всі вони були озброєні гвинтівками. Якщо щось зірветься і Малена втече, виконуючи його наказ, він матиме обмаль шансів перебратися на іспанський бік кордону. Хоч би як швидко він біг, жандарми могли вистрелити йому в спину й влучити попри тьмяне освітлення. Напрямок кулі визначає диявол.

Фалько глянув на металеве поруччя мосту і темні дерева, що росли ліворуч, за будкою. Він добре вивчив цю місцевість при денному світлі. Навряд чи вдасться сховатися там. Найпростіший варіант – дозволити їм затримати його й пустити все на самоплив. Якщо Малена дістанеться іспанської території, французи не зможуть висунути йому серйозних звинувачень – подібні дрібні інциденти є типовими для країни, де йде війна. Проблема швидко вирішиться завдяки франкістському консульству і правильно розподіленим грошам.

Вони підійшли до задніх дверцят. Смикнувши за ручку, Фалько повільно відчинив багажник, відчуваючи, як кров стукотить у скронях, поки він розмірковував, як і куди вдарити жандарма, якщо все піде шкереберть.

Ліхтар освітив кошик, валізу, ковдри. Нічого підозрілого. Фалько з полегкістю пересвідчився, що Сологастуа не ворушився і не хропів. Складалося враження, буцімто його там не було. Благодійний ефект хлороформу досі тривав.

– Чудово, – сказав жандарм, загасивши ліхтар.

Він навіть нічого не торкався. Фалько обережно зачинив багажник. Напруга спала, пульс вирівнявся. Інші жандарми стояли нерухомо. Розіграно як по нотах. П'ятдесят тисяч франків, які Фалько відніс до префектури Андая, неабияк посприяли успіху справи. Завдання полегшилося ще й тому, що серед жандармів були колишні члени французької фашистської організації «Вогняні хрести».

– Ми можемо їхати? – спитав Фалько.

Жандарм повернув йому паспорти й дмухнув у свисток, наказуючи своєму напарнику підняти шлагбаум.

– Звичайно, сеньйоре. Гарної вам подорожі.

«Пежо» неквапливо в'їхав на міст.

– У нас вийшло! – захоплено скрикнула Малена, ніби не вірячи, що це відбувається насправді.

Фалько промовчав. Притулившись чолом до холодного скла, він чекав, коли адреналін, викинутий у кров за останні хвилини, повільно розсмокчеться. Перехід від одного стану до іншого – від готовності битися до спокою – здійснюється доволі складно й неприємно. Налаштування потребує часу.

– Простіше не буває, – повторювала Малена.

Фалько глянув праворуч, туди, де за биками мосту, у найширшому місці річки, мерехтів сріблястий клин, утворений місячним сяйвом. На темному березі горіли поодинокі вогні Іруна – їх було дуже мало через те, що червоні підпалили місто кілька місяців тому.

– Ми майже дісталися Іспанії, – відзначила Малена.

В її голосі вчувалося хвилювання. Патріотичний шал, відмітив Фалько. За Бога, за Батьківщину, за короля. Відважна дівчина святкує перемогу. У певному сенсі вона помстилася за вбитих брата та батька.

– Ти добре трималася, – сказав він.

– А ти тримався чудово.

«Пежо» зупинився посеред мосту. Фари вихопили з темряви білу будівлю іспанської митниці.

– Подай їм сигнал, – порадив Фалько. – Вони мають зрозуміти, що це ми.

Малена двічі блимнула фарами.

– Гадаю, настав час розійтися, – мовила вона.

– Так.

Якусь мить жінка мовчала. Потім перемкнула передачу, зменшуючи швидкість.

– Для мене величезна честь працювати з тобою... Було приємно грати роль сеньйори Урутія.

– Я теж вважаю за честь мати таку помічницю.

– Ти – один із небагатьох чоловіків, – зізналась Малена після коротких вагань, – які не чіплялися до мене. А ти мав достатньо приводів.

– Сподіваюсь, ти не сприйматимеш це як образу.

– Господи, ні! – зайшлася сміхом вона. – Навпаки. Це найкращий комплімент з твого боку – ставитися до мене як до товаришки.

– Ти й була справжньою товаришкою.

– Так... Я старалася.

Залишалися останні метри. «Іспанія» – сповістив плакат на в'їзді. Фари висвітили шлагбаум між двома кам'яними колонами, що позначали територію франкістів. У скупому світлі ліхтаря бовваніли силуети кількох чоловіків, що завмерли, очікуючи.

– Не знаю, що ще сказати тобі, – додала Малена.

– Скажеш згодом.

– Можливо, – погодилась вона, витримавши паузу.

Шлагбаум піднявся, і автомобіль проїхав ще кілька метрів, перш ніж зупинитися біля подвір'я митниці. Чоловіки підступили ближче, оточивши їх щільним кільцем мундирів, плащів, лакованих треуголок. Фалько опустив скло й примружив очі – яскравий промінь прожектора мало не засліпив його.

– Ти запізнився. Як завжди, – пролунав сердитий голос адмірала.

2. Зовнішність не є оманливою

Ранок у Сан-Себастьяні видався погожим. Сонце било у вікна готелю «Марія Христина», освітлюючи лаковані меблі, лискучі чоботи, мундири, португелі і дорогий одяг цивільних. Космополітичне вишукане місто, повне офіцерів і заможних біженців, якнайкраще користувалося своєю віддаленістю від усіх фронтів. Гучний гомін розмов дратував навіть більше, ніж щільні хмари тютюнового диму, що стелилися баром. За шинквасом, між шеренгами пляшок, стояли образ Пречистої Діви – Вірхен дель Коро[5 - Вірхен дель Коро – покровителька Сан-Себастьяна.], червоно-жовтий прапор і радіоприймач у галенітовому

корпусі, звідки долинав голос Кончі Пікер[6 - Конча (Кончіта) Пікер (1908–1990) – культова іспанська співачка й кіноакторка. Пісня «Зелені очі» принесла їй шалену популярність. Фільми за її участі теж мали неабиякий успіх.], яка співала «Зелені очі».

Відчуваючи на собі сумний погляд бармена, Лоренсо Фалько – сьогодні він був одягнений у коричневий твідовий піджак і бежеві фланелеві штани – відсунув убік коктейль, який не встиг спробувати, поклав на шинквас три песети, підтягнув вузол краватки, підхопив капелюх із сусіднього табурета і попрямував до дверей, де щойно з'явився адмірал.

– Слухай уважно, – мовив шеф і підняв палець, коли Фалько підійшов до нього.

Здивований, Фалько закліпав очима й роззирнувся довкола.

– Що я маю слухати?

Адмірал не поспішав опускати палець. Обличчя було насупленим.

– Пікер.

– Що з нею?

– Хіба ти не чув? Вона проспівала: «На порозі мого дому».

– І що з того?

– Слова інші. Завжди було: «На порозі борделю».

Фалько глузливо посміхнувся.

– Сеньйоре, в Іспанії панує цензура. Шльондр уже не згадують у романсах. Мораль понад усе.

– Боже мий... Часом я сумніваюсь, чи варто нам вигравати цю війну.

Керівник НІОС, як завжди, був одягнений у цивільне: сірий костюм, парасолька, капелюх. Хоча адмірал був уродженцем селища Бетансос, попелясті вуса й парасолька надавали йому схожості з англійцем. Він оглянув весь бар поверх плеча Фалько й кивнув у бік вестибюля.

– Ходімо прогуляємося.

– Навряд чи вона вам знадобиться. – Фалько вказував на парасольку. – Погода чудова.

Той байдужо відмахнувся.

– Ми, галісійці, не довіряємо навіть рідному батькові. Однією пересторогою більше, одним неприємним сюрпризом менше. За нинішніх часів це особливо актуально. Второпав?

– Второпав.

Здорове та штучне око адмірала критично витріщалися на Фалько.

– Хлопче, для правильної відповіді тобі бракує одного слова.

Посміхнувшись, Фалько одягнув капелюха.

– Уторопав, сеньйоре.

– Ось це мені подобається. А тепер поквася. Подихаємо свіжим повітрям.

Вони вийшли надвір. Портъє, який стояв під навісом, зняв капелюха й привітався з Фалько.

– Я живу тут два тижні, і цей ідіот навіть не впізнає мене, – незадоволено буркнув адмірал. – Ти приїхав два дні тому, і він кланяється до землі.

– Сеньйоре, треба вміти викликати симпатію. Річ у моїй природній чарівності.

– І в твоїх величезних чайових.

– Так. Це теж впливає.

– А згодом наш бухгалтер порахує твої витрати, збожеволіє від люті й нагрімає на мене. Як завжди.

– Поясніть йому, що йдеться про капіталовкладення в суспільні відносини. Я сприяю ефективній роботі нашої військової машинерії. Погляньте на ситуацію під таким кутом.

– Хоч би під яким кутом я дивився на тебе, бачу одне – фізіономію сутенера. У твоєму випадку зовнішність не є оманливою.

Вони відійшли від готелю і рушили лівим берегом річки Урумея в напрямку останнього мосту. На огорожі висів плакат із написом «Батьківщина. Держава. Каудильйо», а вище сяяло безхмарне небо, чия сліпуча блакить стала б до вподоби фалангістам. Один із тих днів, саркастично подумав Фалько, коли Бог відверто демонструє свою підтримку.

– Як поживає Сологастуа? – поцікавився він.

Адмірал, який скося позирив на нього, мовчки зробив кілька кроків. Потім невизначено махнув рукою.

– Погодився на співпрацю.

– Став слухняним хлопчиком?

– Точно. Попервах виникли проблеми. Він відповідав нам баскською і навідріз відмовлявся розмовляти нормальною мовою. Euskal gudari naiz[7 - «Я – баскський солдат» (баск.).] і все це лайно.

Фалько скорчив жорстоку гримасу.

– Гадаю, зараз він чудово розмовляє іспанською.

Адмірал зловтішно посміхався.

– Так, Сологастуа вразив нас своїми знаннями. І це добре, адже він має розповісти багато цікавого. Ми нікуди не поспішаємо. Коли наші інтимні бесіди добіжать кінця, ми віддамо його до рук правосуддя.

– Військовий трибунал?

– Атож! Цей тип думав, що його прикордонні ігри залишаться безкарними. Він не врахував, що шпигунська й контррозвідувальна діяльність нагадує парк розваг: вхід дешевий, але квитки на атракціони коштують дорого.

– Я в курсі. Часто катаюсь на атракціонах.

Адмірал невтомно розмахував парасолькою.

– Необхідно провчити його, – мовив він. – У Більбао мають знати, що їх очікує, коли хвалений «Залізний пояс»[8 - «Залізний пояс» – лінія оборони Більбао, побудована в 1936–1937 роках. Укріплення були недостатньо підготовлені для захисту, і франкісти з легкістю прорвали їх 13 червня 1937 року.] не встоїть під нашим натиском. Ці дурні сепаратисти заплатять за масові вбивства в січні.

Вони трохи помовчали. Працівники НІОС знали, що 4 січня, коли франкісти бомбардували Більбао, баскський уряд втратив контроль над ситуацією. Ополченці з анархо-синдикалістських профспілок, яких відрядили до тюрем із метою захисту арештантів, почали масово розстрілювати їх. Гвадарі та ерцаїні[9 - Гвадарі – солдат

баскської армії. Ерцаїни – поліціянти, які працювали на уряд.] не втручалися. Загалом було вбито двісті бранців. На відстані десяти хвилин пішки від штаб-квартири уряду.

– Наразі ми втратили кількох священників – баскських націоналістів, – зауважив адмірал. – Іншим це послужить уроком.

Фалько не втримався від усмішки.

– У Ватикані не повірять, – весело відзначив він. – Вони вважають, що лише червоні мають привілей розстрілювати церковників.

– Саме так. Ти буваєш розумним, якщо захочеш.

Вони пішли вперед, дивлячись на гирло річки та будівлю курзалу на протилежному березі, яку нещодавно перетворили на штаб-квартиру рекете.

– Ця молода карлістка Малена добре виявила себе в Біарріці, – мовив адмірал.

– Дуже добре, – підтвердив Фалько. – Смілива і серйозна дівчина. Непогане придбання для Групи брудних справ.

– Знаю. Візьму це до уваги, хоча фахівці стверджують, що жінки менш професійні порівняно з польовими агентами. Гірше опираються тиску, дають волю емоціям. – Здорове око недобре косилось на нього. – Але ж ти знаєш просту істину: коли йдеться про щось важливе, фахівці завжди помиляються.

– Вона ще не поїхала?

– Ми поселили її в готелі «Ексельсіор».

– На вулиці Гетарія?

– Так.

– Прикро... Другорозрядний готельчик.

– Звісно. Вона не така знаменита, як ти. Під час війни важко знайти пристойне житло. Крім того, я не хотів, щоб ти був поряд. Надто ризиковано.

Якийсь час вони крокували мовчки. Адмірал крадькома спостерігав за ним.

– Сподіваюсь, між вами нічого не було, – нарешті сказав він.

Фалько приклав праву руку до серця.

– Заради бога, сеньйоре, – заперечив він. – Це ж бойове завдання. Моя професійна совість...

– Не сміши мене. Боюсь поперхнутися. Твоя «совість» не варта виїденого яйця.

– Я мав на увазі професійну.

– Професійна теж нічого не варта. Ти ділиш жінок на дві категорії: ті, кого ти вже зтягнув у ліжко, і ті, кого плануєш туди зтягти. Дуриш їх своєю посмішкою латиноамериканського звабника. З тобою вони почуваються принцесами чи кіноакторками, не підозрюючи, що тебе цікавить лише те, що нижче талії.

– Ви знову ображаєте мене, адмірале. Я цікавлюсь і верхньою частиною тіла.

– Еге ж. До рівня грудей. Іди в дупу.

На терасах кав'ярень панувала весела атмосфера: військові, жінки, розкішні вбрання. Група німців розважалася в барі «Гурія». Впадали в око офіцерські зірочки на кашкетах із розпізнавальними знаками легіону «Кондор». Фалько кинув допитливий погляд на адмірала.

– Чи правда те, що подекують про Герніку?

– А що подекують?

– Ширяться чутки, що червоні не винні в знищенні міста – його бомбардували наші союзники. – Він указав на німців. – Вони, якщо конкретніше. Ось ці гарні біляві хлопці.

Адмірал ковзнув байдужим поглядом по військовим. Здавалося, він їх не бачить і воліє, аби весь світ забув про їхнє існування.

– Раджу не вірити всім чуткам. Тим паче, коли йдеться про таку роботу, як наша. Для нас брехня є мистецтвом.

– Зазвичай я не вірю. Але з'явилася інформація про тисячу жертв і німецькі літаки.

Адмірал низав плечима.

– Це перебільшення. Коли наші війська увійшли до міста, вони виявили лише сотню загиблих... Винні астурійські динамітники.

Фалько востанне озирнувся на німців, що залишилися позаду.

– Біда з цими марксистськими чудовиськами, – сказав він.

Вловивши іронію, адмірал спопелив його гнівним поглядом.

– Не перетинай межу. Один зайвий сантиметр, і ти про це пожалкуеш. Як Шайлок.

– Шайлок Голмс?

– От негідник! Стули пельку.

Фалько підніс два пальці до крисів капелюха. Сталево-сірі очі лукаво іскрилися.

– Слухаюсь.

– Я не в гуморі. Второпав?

– Відповідь ствердна, сеньйоре.

– На війні доводиться приймати складні рішення. Це в тебе все просто – викрасти, вбити, переспати з якоюсь шльондрою... Дехто має думати.

Вони відійшли від мосту, звернули ліворуч і попрямували до бульвару Аламеда, перейменованого на бульвар Кальво Сотело після захоплення міста франкістами. Набурмосений адмірал махав парасолькою. Потім завдав її на плече, наче шаблю чи рушницю.

– Червоні вже не вперше скоюють подібний злочин, – раптом сказав він, коли вони зупинилися, аби пропустити трамвай. – Герніка не єдиний випадок. Згадай події в Іруні. Згадай, як ці варвари спалювали церкви попри те, що всередині перебували священник і паламар... Безумовно, це зробили вони.

– Якщо ви стверджуєте...

– Звісно. – Адмірал трохи подумав і знову замахав парасолькою. – Але це нічого не означає. Наступної миті я можу стверджувати щось протилежне. Якщо вважатиму за потрібне.

Фалько уважно поглянув на нього. Здорове око співрозмовника зловісно поблискувало. Знайомі симптоми. Він щось замислив, і Фалько відведено якесь місце в цій схемі.

– Розумію, – обережно сказав він.

– Що ти, в біса, розумієш, – роздратовано фиркнув адмірал. – Анічогісінько!

Вони пройшли повз парк Альдерді-Едер та газетний кіоск, де були виставлені «Голос Іспанії» і «Діаріо баско» з ідентичним заголовком на першій шпальті: «Червоні відступають на півночі країни». Сонце заливало світлом пляж Конча. Після відпливу стала видною смуга мокрого золотого піску з перламутровим полиском. Високі будівлі облямовували напівкруглий берег, уздовж якого тягнулася елегантна набережна. Праворуч, під горою Ургуль, виднілося старе місто – невеличке скупчення будинків. На пляжі снували зіваки, гралися діти, гуляли сім'ї – усі поводитися так, наче війни не було. Адмірал метнув на них колючий осудливий погляд.

– Друкарки читають книжки Гвідо да Верони[10 - Гвідо да Верона (1881–1939) – італійський письменник школи д'Аннунціо.], а торгові консультанти пишуть любовні листи Клодет Колбер[11 - Клодет Колбер (1903–1996) – знаменита американська акторка, володарка премій «Оскар» та «Золотий глобус».]...– ехидно захихотів він. – Ці бовдури вважають, що життя – весела штука. Вони не знають, що життя є веселим лише для таких безсовісних негідників, як ти.

Фалько задумливо дивився на людей, що простували пляжем.

– Мене дивує не безлад, а порядок, – відзначив він.

І знову пролунав злий сміх адмірала.

– Мене теж. Але народу невідомо, що таке іронія.

Він повісив парасольку на балюстраду, запалив люльку і продовжив розмову лише тоді, коли випустив перші хмарки диму.

– Я досі не отримав від тебе письмовий звіт про операцію в Біарріці... Те саме стосується подій у Барселоні.

Фалько подумки посміхнувся. «Події в Барселоні» – прийнятне формулювання, не гірше за інші. Півтора тижні тому йому довелося перервати на чотири дні операцію в Біарріці. Адмірал наказав терміново виїхати до Барселони через Перпіньян, аби виконати важливе завдання – ліквідувати двох італійських активістів-лібертаріїв, Каміло Бернері й Франческо Барб'єрі, скориставшись загальним сум'яттям і вуличними боями: штурмгвардійці й комуністи-ополченці переслідували анархістів і троцькістів із РПМЄ[12 - РПМЄ – Робітнича партія марксистської єдності (POUM – Partido Obrero de Unificación Marxista)]. Вбивство замовили італійські спецслужби, й адмірал був зацікавлений у тому, щоб випередити своїх

союзників – фашистів з ОБРА[13 - ОБРА (OVRA – Organizzazione vigilanza repressione antifascista / Орган нагляду за антидержавними проявами) – таємна політична поліція у фашистській Італії, створена 1927 року.]. Відтак Фалько прибув до столиці Каталонії зі шкіряним плащем, мотоциклом «Нортон» і фальшивими документами на ім'я високопосадовця Женералітату[14 - Женералітат – уряд Каталонії.]. Найнявши двох чоловіків, він розіграв арешт італійців, вивів їх на вулицю і двічі вистрелив упритул – у спину та в голову. Дванадцять годин по тому Фалько опинився в безпеці, на іншому боці французького кордону. Він повернув усю справу за півтори доби. Розстріл італійців приписали анархістам та членам РПМС, які були заарештовані, закатовані й страчені в каталонських ЧК упродовж тих буремних днів.

– Мені бракує часу, сеньйоре. Треба відредагувати текст, надрукувати його на машинці... Ви ж розумієте. Ми маємо бути обережними з тим, про що пишемо, і з тим, про що мовчимо.

– Так, я розумію. – Адмірал кинув на нього похмурий погляд. – Та ж сама історія. Бюрократія – не твоя сильна сторона.

– Я займусь цим, щойно матиму час. Слово честі.

– Честі? Ну-ну.

– Так. Присягаюсь моєю незаплямованою честю.

– Безсоромник. Ти добився того, що вдається одиницям: прикидаєшся тим, ким ти є насправді, переконавши всіх, що це гра.

Вони трохи помовчали. Здавалося, керівник НІОС приділяє більше уваги своїй люльці, ніж розмові.

– Тобі знайоме ім'я Лео Баярд? – раптом спитав він.

Фалько з подивом глянув на нього, перш ніж кивнути головою. Звичайно, це ім'я йому знайоме, підтвердив він. Баярд – відомий французький інтелектуал і комуніст, про якого часто писали в газетах. Успішний письменник, світський лев, пілот, авантюрист. Прихильник Республіки.

– Він воює в Іспанії, чи не так? Керував ескадрильєю добровольців і найманців, яких сам знайшов, і частково оплатив їхні послуги.

– Уже не воює. Це залишилося в минулому. – Адмірал посмоктав люльку. – Баярд покинув Іспанію.

– Я не знав.

– Він поїхав нещодавно. Його остання витівка – бомбардування наших військ під час захоплення Малаги... Ескадрилья була незалежною і діяла на власний розсуд, але комуністи отримали накази з Москви й вирішили виправити ситуацію. Спершу треба виграти війну, а вже потім улаштувати революцію, заявили вони. Хай там як, а все закінчилося в стилі Панчо Вілья[15 - Панчо Вілья – національний герой Мексики, один із найвідоміших ватажків селян-повстанців під час Мексиканської революції 1910–1917 років.]. Ось чому вони полюють на троцькістів та анархістів і здійснюють репресії.

– Я гадав, що Баярд – комуніст.

– Ні, він лише симпатизує комуністам. Наскільки нам відомо, до партії не вступив. Таких людей вони називають «попутниками». Близькі друзі, яким дозволено все, крім поцілунків взаємно. Баярд вважає, що стражденну Європу може врятувати одна людина – Йосип Сталін.

– А чому він поїхав?

– Баярд – пихатий інтелектуал, відомий письменник і таке інше. Самозакоханий писака, одержимий боротьбою. Битви в Іспанії були найцікавішою пригодою в його житті, а командування ескадрильєю цей тип сприймав як особисту війну. Він не стерпів, коли несподівано для всіх його змусили підкоритися іншому французу – Андре Марті. Склавав свої повноваження і повернувся до Франції.

Почувши це ім'я, Фалько вигнув брови.

– Марті? Політкомісар міжнародних бригад?

– Саме так. Злочинець і невіглас, один із тих, кому скрізь ввижаються фашисти. Він стратив більше власних союзників, ніж наших людей. Стиль полковника Лісардо Керальта, але в комуністичній варіації. Ці мерзотники залюбки приїжджають до нас, щоб курити наш тютюн, спалювати наші меблі, різати наших людей. Вони могли б робити те саме вдома, але тут усе простіше. Іспанія – ласий шматок для всієї Європи.

– Італійці та німці не відстають від інших.

Адмірал пронизав його суворим поглядом.

– Не корч із себе мудрагеля.

– Я й не намагався.

– Ми разом боремося за шляхетну справу... Зрозуміло?

Фалько кивнув. Інтонація співрозмовника не обманювала його. За показним цинізмом адмірал приховував болісні спогади про сина, вбитого республіканцями минулого літа, під час одного з морських боїв.

– Цілком зрозуміло, сеньйоре.

– Усі ці «фріци» та «гвідо» допомагають нам наблизити новий світанок. І нести варту на небесах[16 - Посилання на франкістський гімн «Обличчям до сонця».]

– З язика зняли.

Той невідривно дивився на нього.

– Хлопче, ти віриш бодай у щось?

– Я вірю, що удар ножем у стегнову артерію є смертельним. Кровотечу не спинити.

Адмірал мотнув головою, немовби стримуючи посмішку.

– Як довго ти плануєш вести таке життя?

– Допоки мое тіло терпітиме.

Адмірал видав тихий скрипучий смішок, що нагадував буркотіння.

– Я знаю небагатьох шпигунів та авантюристів, які б не хотіли бути сільськими аптекарями чи держслужбовцями після п'ятдесяти років.

– Сеньйоре, я маю тринадцять років у запасі. Якщо у мене виникне подібне бажання, неодмінно розповім вам.

– Сумніваюсь, що ти доживеш. Тебе розстріляють раніше. Свої чи чужі.

Фалько вдруге кивнув.

– Де перебуває Лео Баярд зараз?

Якусь мить адмірал пильно вдивлявся в його обличчя.

– У Парижі, – нарешті відповів він.

– Яка в нього репутація?

– Баярда вважають героєм війни. Він читає лекції, пише статті, хизується останніми подвигами борця за свободу... Готується написати книжку та зняти фільм про свій досвід в Іспанії. Тисне на уряд Блюма, аби Франція не лишалася осторонь і підтримала Республіку.

Фалько трохи поміркував.

– Яка роль відведена мені?

– Твоя звична роль... Баярд хоче зіпсувати нам життя, а ти зіпсуєш життя йому.

– Як?

– Ми вже давно розставляємо йому сильця.

Адмірал підхопив парасольку, і якийсь час вони крокували вздовж балюстради. Фалько знав, що шеф воліє обговорювати делікатні питання надворі, подалі від чужих вух. Його друзі з німецького абверу докладно розповіли йому про останні техніки підслуховування прихованими мікрофонами. Навіть за межами свого кабінету керівник НІОС старався більше рухатися і повідомляти інформацію в різних місцях. Він любив повторювати, що рухома мішень створює значно більше проблем порівняно з нерухомою. Їм часто доводилося остерігатися друзів, а не ворогів.

– Я замислився про це торік, коли дізнався, що Баярд планує купити кілька літаків «Девуатін» для супроводу бомбардувальників «Потес» – надто повільних і вразливих... Він зібрав гроші у Франції, а потім вирушив до Швейцарії, де домовлявся з посередником, який працює на нас.

– Я знаю посередника?

– Так. Поль Гофман. Ви познайомились, коли ти займався різними авантюрами, зокрема контрабандою зброї для Василя Захарова. Якщо пам'ять мені не зраджує, ви продали в Південній Америці п'ять тисяч польських гвинтівок і двісті кулеметів. Ти маєш пам'ятати його.

– Авжеж... Сумнівний тип, який полюбляє дорогих повій.

– Він мало чим відрізняється від тебе. Це стосується і вашої пристрасті до повій.

– Навіщо вам потрібен Гофман?

– Він допоможе мені кроїти поховальне вбрання для Баярда. – Адмірал зупинився і торкнувся грудей Фалько чубуком люльки. – А ти шитимеш цей саван.

Вони трохи постояли, дивлячись на бухту. Погода залишалася приємною. Біля острова Санта-Клара повільно плив риболовецький баркас із франкістським прапором на кормі. Адмірал смоктав люльку, а Фалько скинув капелюха, підставивши обличчя лагідним сонячним променям.

– Завтра ти сядеш на поїзд «Андай – Париж», – розповідав адмірал. – Віднині ти зватимешся Ігнасіо Гасаном. Казково багатий молодик із поважної іспанської родини, що мешкає в Гавані. Прихильник Республіки, колекціонер, поціновувач мистецтва. Деталі повідомлю згодом.

Здивований, Фалько закліпав очима.

– Поціновувач мистецтва?

– Саме так.

– Я не розуміюсь на мистецтві. Моїх знань вистачить на десятихвилинну розмову. А може, навіть менше.

– Ти маєш на увазі розмову з жінкою? Так, я в курсі. Ми вирішимо проблему. Світ повний мільйонерів, які обожнюють мистецтво, але не мають жодного уявлення про Кандинського.

– А хто такий Кандинський?

Тепер він посміхався з відвертою зухвалістю. Адмірал метнув на нього вбивчий погляд.

– Будь-яке невігластво можна заховати під товстою чековою книжкою. А ми добре тебе забезпечимо.

Посмішка Фалько стала ширшою.

– Ваші слова лунають у моїх вухах солодкою музикою. Передчуваю, що мені сподобається це завдання.

– Не радій завчасно. Тобі доведеться відпрацювати все до останнього франка.

Фалько зсунув капелюха набакир у своїй улюбленій манері.

– А чому колекціонер? Як це пов'язано з Баярдом?

– У Парижі на тебе чекає подвійна робота. По-перше, ти увійдеш до його найближчого оточення. – Адмірал знову зміряв його критичним поглядом знизу догори. – Це буде напрочуд легко, зважаючи на твій піжонський вигляд, безсоромну поведінку та купу грошей, яку ти можеш запропонувати.

– Скільки часу я маю на виконання?

– Тижнів зо два.

Фалько спокійно обмірковував ситуацію. Із професійною холоднокрівністю.

– Мені треба вбити його?

– Не зовсім.

Якусь мить адмірал мовчав, роздивляючись корабель удалині. Потім постукав люлькою об поруччя, струсив тютюн і заховав її в кишеню.

– Твоя мета – провести підготовчу роботу.

– Ви хочете сказати, що його ліквідують інші?

– Так.

– Як же я це зроблю?

– Елегантно й красиво. Талантів у тебе більш ніж достатньо.

Вони неквапливо рушили вперед. Біля санаторію «Ля Перла», де висіла афіша фільму «Життя бенгальського улана»[17 - «Життя бенгальського улана» – американський пригодницький фільм 1935 року, що викликав певний резонанс.], їм зустрілися кілька фалангістських офіцерів у шкіряних куртках, блакитних сорочках і червоних беретах. Чоловіки йшли під руку з дівчатами, одягненими в сині плащі Військово-медичного управління. Один з офіцерів спирався на палицю, а в іншого рука була на перев'язі. Активні бойові дії на півночі країни вимагали значних жертв від військ генерала Франко.

– Було непросто вмовити їх одягти берет, – зауважив адмірал. – Спершу вони відмовлялися. З одного боку карлісти, а з іншого – фалангісти. Що це в біса таке? Вони досі не оговталися від болючого удару – декрету, який об'єднав їх усіх в Іспанську традиціоналістську фалангу і Хунти націонал-синдикалістського наступу.

– Річ у тім, що фалангісти не поєднуються з рекете. Якась дурня.

– Точно. – Адмірал стишив голос, хоча поряд із ними нікого не було. – Монархісти не мають нічого спільного з тими, хто полюбляє ярмо та стріли. Все одно що змішати воду з олією. До того ж минулого місяця вийшов указ про те, що підняття правої руки є обов'язковим вітанням, і це не подобається нікому, крім фалангістів. Але каудильйо ні на що не зважає – плював він на всіх. Особливо тепер, коли Хосе Антоніо поховали в Аліканте... Республіканці, які називають його «фашистом», нічого не тямлять. Хоч би що натягнув на себе каудильйо – блакитну сорочку чи туніку Ісуса Назарянина, він залишається звичайним вояком, позбавленим уяви. Його основна мета – виграти війну, зміцнити владу і змусити всіх танцювати під його дудку. Він чітко дав зрозуміти, чого хоче. Вороття немає. Усіх, хто відмовиться, поставлять до стінки. Второпав?

– Відповідь ствердна, сеньйоре.

– Не забувай про те, що я тобі сказав. Це в твоїх інтересах. Точніше, в наших інтересах. І завжди піднімай руку, коли вітаєшся.

– Зроблю все в міру своїх сил, сеньйоре.

– Сподіваюсь. Усі тутешні активісти суперничають одне з одним, стріляючи направо і наліво. Майже щодня арештантів ведуть на «ранкову прогулянку» на залізний міст Амара або пустки біля газової фабрики.

– Може, ім варто збавити оберти? На цьому етапі було б доречно зупинитися.

– Навпаки. До Фаланги масово вступають різні опортуністи, які прагнуть стерти своє минуле або розбагатіти. Не відстають і жандарми нашого любого Керальта... Влаштовують щось на кшталт змагань між злочинцями – хто переб'є більше народу. Вони називають це модним словом «очищення». До речі, родичам убитих забороняється носити жалобу, аби приховати справжню кількість жертв.

Він войовничо розмахував парасолькою в ритмі власних кроків. Потім озирнувся і глянув услід офіцерам, що віддалялися.

– Саме це намагаються зробити наші противники – об'єднатися. Хоча виходить у них погано. Вони або полюють на реальних чи уявних фашистів, або залюбки вбивають одне одного. Поглянь на комуністів із РПМЄ. За наказом Сталіна їх давлять, мов щурів. Ось чому, якщо червоні не змінять тактику, переможемо ми – франкісти діють повільно, але впевнено.

Одна з чайок, що ширяли над пляжем, пролетіла повз них, майже торкнувшись крилами.

Адмірал простежив за нею поглядом.

– Гнів ідіотів затоплює світ, – похмуро додав він. – А те, що відбувається в Іспанії, нагадує генеральну репетицію. Прелюдію до майбутньої різанини.

Фалько з відразою спостерігав за чайками. Ці птахи не подобалися йому відтоді, як він подорожував до Нью-Йорка на пароплаві «Беренгарія» і одного разу побачив, як чайка мало не відірвала руку кухарю, який чистив рибу на палубі. Надто жадібні, як на нього. Надто подібні до людей.

– Сеньйоре, ви сказали, що в Парижі я маю виконати подвійну роботу.

– Саме так. Подвійну.

– І що ж це за «друга частина»? Утім, я добре знаю вас, тож сформулюю запитання інакше: у чому полягає найменш привабливий аспект мого завдання?

– Усі аспекти є доволі привабливими. Гадаю, ти отримаєш задоволення. Ця справа добре поєднується з твоєю шахрайською вдачею.

– Я слухаю вас дуже уважно.

Адмірал вийняв годинник із кишені жилета.

– Розповім докладніше після вечері. Точніше, це зроблять інші люди.

– Де?

– В Морському клубі.— Він указав парасолькою в кінець бульвару, звідки вони прийшли. — Нагорі, в окремому кабінеті. Рівно об одинадцятій.

Адмірал знову зупинився і сховав годинник. Обидва ока – скляне й здорове – пронизували співрозмовника насмішуватим поглядом. Він здійняв парасольку і кілька разів тицьнув наконечником у руку Фалько.

– До речі, будь обережнішим із барменом, який працює в готелі «Марія Христина».

– З тим рудим типом?

– Так.

– Його звуть Блас, і він непогано готує коктейль «Хупа-хупа». Чому я маю остерігатися?

Здорове око адмірала іронічно підморгнуло.

– Він зливає інформацію поліціјнтам. Доніс ім, що ти не підводишся, коли каудильйо виступає на радіо. І це трапляється не вперше.

– Усі бармени мають чудову пам'ять.

– Цей бармен вочевидь не скаржиться на пам'ять. Сьогодні вранці мені передали його слова.

– І що ви ім сказали?

– Сказав, щоб котилися до біса.

Фалько дістав портсигар, витягнув сигарету «Players» і легенько стукнув нею об черепахову кришку. Загрозливо примружився, наче яструб, що помітив здобич.

– Адмірале, цей світ – рідкісне лайно.

– Хіба я не знаю?

Фалько схилив голову і запалив сигарету, прикривши вогник долонею.

– Нікому не можна довіряти, – мовив він, випустивши дим крізь ніздрі.– Навіть барменам.

3. Про вовків та ягнят

Укриті мрякою вулиці затемненого міста блищали мов лаковані. Фалько, який стояв під пам'ятником адміралу Окендо, біля готелю «Марія-Христина», підняв комір плаща, насунув капелюха на очі й спостерігав за тим, як із пільми виринула світла пляма, що іскрилася і гриміла, аж доки не зупинилася на площі.

– Привіт, красунчику.

З трамвая зістрибнув Пакіто Павук і попрямував до Фалько. Задзеленчавши, трамвай відійшов, а миршава некваплива фігурка Пакіто ставала дедалі чіткішою. У вологому повітрі повіяло знайомими пахощами брильянтину і трояндової води.

– Дякую, що відповів на дзвінок, – сказав Павук.

Огорнені тінями, чоловіки стояли поряд. Фалько мимохідь подумав, що це чудово описує їхні дивні стосунки: іноді вони допомагали один одному і пережили чимало пригод (хоча Павук посідав значно нижчу сходинку в ієрархії Групи брудних справ), і ці таємні зустрічі зазвичай відбувалися в якихось нетрях і небезпечних чорних закутках. Спільники проводили більше часу в темряві, ніж при світлі дня.

– Слухаю тебе.

– Так, тепер твоя черга слухати мене. – Пакіто витримав коротку напружену паузу. – Може, підемо до якогось кафе? Посидимо в тихому місці.

Фалько глянув на будівлю готелю, дістав із кишені запальничку і посвітив на наручний годинник. Червоний вогник осяйнув вирячковаті очі Павука під вузькими крисами елегантного англійського капелюха, ретельно вищипані брови й маленький рожевий ротик, що кривився у жорстокої гримасі. За давньою звичкою кілер занурив руки в кишені пальта (ніхто ніколи не міг передбачити, який небезпечний предмет він вихопить звідти).

– Мало часу. Маю піти у справах. – Фалько загасив запальничку. – Краще поговоримо тут.

– Як бажаєш. Прогуляємося до річки?

– Можна.

Вони перетнули площу, діставшись бульвару біля річки Урумея. На протилежному березі не горів жоден ліхтар. Ліворуч, неподалік від гирла, виднілися неясні, окутані сутінками обриси моста й курзалу на тлі темного неба.

– Мені подобаються міста, де йде війна, – зауважив Павук. – А тобі?

Фалько запалив сигарету.

– Більш-менш.

– А я обожнюю їх, мій милий. Ніч сприяє злочинам і гріхам.

Якусь хвилюк вони мовчали, дивлячись на чорну смугу річки. Знизу долинав плескіт прибою.

– Наскільки я зрозумів, операція в Біарріці закінчилася добре.

– Для когось так, а для когось не дуже.

Почувся дивний звук – щось середнє між свистом і шипінням. Кілер сміявся крізь зуби.

– Ми замели всі сліди й вивели з ладу машини, – сказав він. – Коли ми пішли, жінка того типа майже прокинулася... Дорога додому була довгою.

– Молодці.

– Мабуть, вони вже витягли з нього інформацію.

– Гадаю, так.

– Як справи тієї дівчини?

– Якої дівчини?

– Вона їхала з тобою. Гарненька пишечка.

– Добре. З нею все гаразд. Працює.

Пакіто видав ще один тихий смішок.

– Сподіваюсь, Кабан задоволений. Я ніколи не отримую вітання.

– Він задоволений.

– Чудово.

Вони трохи помовчали, вдивляючись у нічну темряву. Повз них проїхав автомобіль. Сяйво фар окреслило їхні тіні на землі. Тінь Павука ледве сягала плечей Фалько. Наступної миті знову запанували морок і тиша.

– Любчику, я хочу попросити тебе про послугу.

– Якого типу?

– Один мій друг має проблеми.

– Політичні?

– Так.

– Це близький друг?

– Дуже близький.

Сигарета, яку Фалько стискав між пальцями, просякла вологою. Він зробив останню затяжку і кинув недопалок у річку. Тим часом Павук розповідав історію свого друга: симпатичний юнак, складач у друкарні, повівся легковажно у важкі часи – отримав членський квиток Загальної спілки робітників і взяв участь у двох маніфестаціях як простий оратор. От і все. Коли стався державний переворот, він перебував у франкістській зоні й поспішив вступити до Фаланги, щоб уникнути розстрілу під мурами кладовища. Навіть встиг повоювати на фронті під Сомосьєррою і постріляти з окопу. Але хтось його впізнав, і далі події розвивалися передбачувано. Поза всяким сумнівом, на нього чекала одна з тих «прогулянок», звідки поверталися лише солдати з маузерами.

– Де його тримають?

– У міській в'язниці Бургоса... Чи можна щось зробити?

– Спробуємо.

– На моєму рівні нічого не вийшло. Я потрібен їм, щоб підрізати людей. Тим паче, що це не проста справа, а більш... особиста. Ти ж розумієш.

– Авжеж.

– Чарівний хлопчик.

– Не сумніваюсь.

– Кажу ж тобі, мене ніхто не слухає. Важко бути геєм. Нова Іспанія така нудотна з її мужніми, правильними чоловіками... З тобою все інакше. Ти – іншого поля ягода. Зірка вітчизняного шпіонажу, улюбленець Кабана. Одна твоя посмішка, і навіть лайно починає пахнути парфумами. Усі в захваті від тебе.

Фалько трохи поміркував. Потім знову чиркнув запальничкою і посвітив на циферблат.

– Побачимо, що можна вдіяти.

– Дякую, мій любий... Мені наказали виїхати до Саламанки. Ось тут я записав ім'я і деталі.

Павук простягнув йому згорнений навпіл аркуш, і Фалько сховав його в кишені. Вони відійшли від річки й повернулися на площу.

– Мені час іти, – сказав Фалько.

Не попрощавшись, він залишив Пакіто в темряві й попрямував до похмурої будівлі готелю.

Чекати довго не довелося. Він добре вивчив «Марію-Христину», тож швидко знайшов закладену будку вахтера в коридорі, біля службового входу.

Вахтер – відставний штурмгвардієць – зрадів товариству Фалько. Двох англійських сигарет вистачило, аби розпочати душевну бесіду про війну, скрутні часи, постояльців, які зупинялися тут колись, у благополучні щасливі періоди. Хвилин десять вони розмовляли під гасницею, сміючись над анекдотом про червоного диво-ополченця Реміхіо – єдиного, хто носив парашут за плечима на підводному човні. Елегантний балакучий сеньйор, сказав би вахтер, якби його розпитали про Фалько. Хитруватий і дуже приязний. Небідний. І більше йому було б нічого додати, за винятком однієї деталі: коли один із барменів, рудоволосий Блас, закінчив вечірню зміну, одягнув пальто й берет і пройшов коридором у напрямку вулиці, симпатичний незнайомець попрощався, усміхнувся, поплескав його по плечу і рушив до виходу. Але ж це випадковість. Звичайний збіг.

Фалько крокував слідом за темною постаттю на розумній відстані, що дозволяла бути непоміченим і не втратити об'єкт із поля зору. Бармен явно поспішав додому після виснажливих десяти годин, упродовж яких він змішував коктейлі, варив каву і розливав коньяк. Отак вони йшли, один за одним, доки не перетнули міст Санта Каталіна. Між проріхами чорних хмар, що заволокли небо, з'явився місяць і замерехтів на поверхні води, внаслідок чого чіткіше вималювалися вологе поруччя і чоловічий силует попереду.

Залишивши позаду площу Басконії, бармен звернув праворуч. Вулиця була вузькою, щільна темрява поглинала кожен закуток. Фалько розстебнув плащ, пришвидшив ходу і наздогнав його, намагаючись рухатися якомога тихіше, ступаючи не на носок, а на п'ятку.

– Добрий вечір, – сказав Фалько.

Блас відсахнувся, адже не чув його кроків. У неясному місячному сяйві, що проникало між звисами дахів, було видно широко роззявлений рот, зблідле від страху обличчя. Фалько лівою рукою витягнув із кишені запальничку, натиснув на коліщатко, і червоний вогник освітив його посмішку. Так посміхаються деякі акули.

– Це я. Той, хто не підводиться, коли каудильйо виступає по радіо.

– Не знаю, про що ви говорите.

Фалько сховав запальничку.

– Хто б сумнівався, – мовив він і стукнув його правою рукою без особливої злості.

Сухий точний удар скидався на ляпас. Основна мета полягала не в тому, щоб завдати болю, а в тому, щоб спровокувати противника, викликати гнів. На поясі Фалько висів пістолет у кобурі, але йому навіть на думку не спало скористатися ним. Немає потреби вбивати налякану беззахисну людину під покровом ночі. Зрештою, йшлося не про роботу, а про особисті розваги.

– Ви збожеволіли, – белькотів бармен. – Я нічого не знаю...

Він знову стукнув Бласа, і це вже більше нагадувало удар, ніж ляпас. Бармен був нижчим за нього, але мав широкі плечі й сильні руки. Фалько неодноразово звертав увагу на ці руки, коли той енергійно трусив шейкером. Треба було розсердити його, вивести з рівноваги. І тоді стане гаряче – почнеться справжня бійка.

– Чого ви хочете від мене?

Голос тремтів, але лють проривалася. Потішений, Фалько знову вдарив кулаком – не надто сильно й не надто легко. Доволі боляче. Озвірілий Блас засопів і кинувся на кривдника.

– Ах ти ж засранець!

Корисно битися час від часу, подумав Фалько. Очищує кров. Потім він відкинув усі думки, зосередившись на автоматичних діях і рефlekсах, набутих завдяки тренуванням і практиці. Захопившись жорстокою хореографією сутички. Виконуючи таємний первісний ритуал, де чергувалися удари, паузи, інстинктивний пошук вразливих місць і вперте прагнення влучити в них. Бум-бум-бум! Він не чув, а радше відчував власне дихання, від якого заклало вуха, а також стогони й хрипи противника – такі близькі й по-звірячому несамопиті. Бармен, не здатний поєднати напад і захист, лупив навмання, а отримував точно в ціль. Насправді все було дуже просто: Блас вагався між бажанням заподіяти йому шкоди, прийняти агресію як природний закон і неспроможністю – притаманній більшості людей – визнати насильство важливою частиною життя. Широкі плечі й сильні руки нічого не варті, якщо на ділі ти виявляєшся не вовком, а ягням.

Фалько відступив на два кроки, зробив глибокий вдих і завершив свій виступ ударом у пах – настільки потужним, що бармен, скорчившись від болю, відлетів до муру і впав додолу. Фалько присів навпочіпки біля переможеного противника. Із цікавістю науковця слухав, як той крехтить і хапає ротом повітря, силкуючись віддихатися. Трохи згодом поплескав його по щоках і відчув на долонях теплу липку кров. Блас розбив собі носа.

– Я маю дружину... дітей... – бурмотів бармен. – Будь ласка... У мене трое дітей...

Фалько з розумінням кивнув. Кожна людина має тил, подумалося йому. Те, що робить нас

слабкими або ганьбить. Раптом його тіло обм'якло. Боліли кулаки, лікті, груди. Він відчував глибоку втому.

– Так, – мовив Фалько.

Він усівся поряд із розпростертим на землі чоловіком і притулився спиною до муру. Чекаючи, поки вирівняється пульс і стихне неприємна пульсація у правій скроні, він із насолодою вдихав свіже й вологе нічне повітря. Потім закинув голову назад і поглянув на блідий місяць, що визирав між дахами. Не дивлячись на годинник, визначив час.

– Так, – тихо повторив він.

Розстебнувши плащ і піджак, Фалько дістав портсигар і взяв дві сигарети. Одну сунув бармену до рота. Витягнув запальничку.

– А знаєш, що найгірше, товаришу? Твої коктейлі – справжнісінька гидота.

«Якщо ти іспанець, розмовляй іспанською», – сповіщав червоно-жовтий плакат у вестибюлі.

Єдиний вияв несмаку, зазначив Фалько. У решті Морський клуб Сан-Себастьяна з честю носив своє прославлене ім'я. Опоряджений за останньою модою: чисті поверхні, квадратні столи, плетені стільці на сталевій трубчастій опорі. За баром розташовувався таємний салон, відділений від основної зали розсувною панеллю з матового скла. Коли Фалько увійшов, офіціанти саме прибирали зі столу. На скатертині не залишилося нічого, крім кавових філіжанок, склянок, сифону, відерця з льодом, пляшки віскі «White Label» і двох попільничок з емблемою клубу. Також Фалько помітив потертий шкіряний портфельчик адмірала, який навіював йому страх. Кабан, неначе зловісний фокусник, завжди витягав звідти якусь мерзоту.

– Мій агент, – відрекомендував його адмірал. – А цього сеньйора звуть Хуберт Кюссен.

Він не представив другого чоловіка. Керівник НІОС запросив двох гостей: один був брюнетом, а другий – сивоволосим. Перший підвівся, легенько клацнув підборами й потиснув Фалько руку. Він був одягнений у гарний сірий костюм. Доволі огрядний, схожий на уродженця якоїсь балканської країни. Тоненькі вуса, підстрижені в англійському стилі. Один із тих добродіїв, подумав Фалько, які звикли грати в гольф у Лозанні, полювати на сарн у Тіролі з рушницею «Перде» на плечі й водночас прокручувати брудні афери різними мовами. Його обличчя нічим би не вирізнялося, якби не спотворена ліва нижня частина: шкіра на підборідді та шиї була сухою, вкритою глибокими зморшками, як у старезного діда.

– Можете звати мене Хупсі, – сказав той прийнятною іспанською мовою. – Усі знайомі звуть мене так. Хупсі Кюссен до ваших послуг.

Фалько звернув увагу на акцент.

– Німець?

– Дякувати богу, ні. – Він адресував йому масну, відрепетируему посмішку. – Австріяк.

Фалько глянув на другого гостя, який мовчки спостерігав за ними з найбільш віддаленого кутка. Хоча чоловік сидів, здавалося, що він мав низький зріст. На ньому був темний двобортний костюм і смугаста краватка. Незнайомиць розглядав Фалько зі спокійною цікавістю.

– Хочеш віскі? – спитав адмірал, коли всі усілися.

Фалько хитнув головою і вийняв із кишені слоїк з аспірином (напруга, спричинена інцидентом із барменом, досі не ослабла). Потім налив води із сифона, трохи пожував пігулку і проковтнув її. Шлунок краще сприймав аспірин у такому вигляді.

– Обійдемося без прелюдій, – заявив адмірал. – Ці пани знають, хто ти.

Фалько кілька разів позирнув на сивого чоловіка, який сидів нерухомо й мовчки спостерігав за ним. Він мав світлі очі й приємні, навіть ніжні риси. Це обличчя видалося йому знайомим, але Фалько не міг згадати, де саме бачив його.

– Ми чули багато хорошого про вас, – сказав брюнет.

Він улесливо посміхався. Майже звабливо. Так посміхаються торговці на східних базарах, коли хочуть продати килим.

– Ви не схожі на австріяка, – зазначив Фалько.

Посмішка стала ширшою.

– Раніше Австрія була дуже великою країною.

– Розумію.

Фалько відкинувся на спинку стільця, підтягнув вузол краватки й схрестив ноги, намагаючись не зачепити стрілки на штанах. Сивий чоловік, який сидів на іншому боці столу, не відривав від нього очей, зберігаючи люб'язний і зацікавлений вираз обличчя.

Фалько розвернувся до брюнета, відверто роздивляючись потворний шрам на щоці. Йому доводилося бачити подібні рани. Кюссен вочевидь звик до таких поглядів – він злегка кивнув головою і мовив нейтральним тоном, підтвердивши його здогадки:

– Серпень вісімнадцятого року, битва біля Арраса.

– Граната?

– Вогнемет.

– Нічого собі! Вам пощастило.

– Так... Я був єдиним щасливчиком з-поміж усіх людей, хто сиділи в моєму бункері.

Якусь мить вони вивчали один одного. Фалько подумав, що, попри спокійний сумирний вигляд, цей товстенький австріяк має жорсткі хитрі очі. Очі розумного чоловіка.

– Ми внесли певні корективи в справу Баярда, про яку я розповідав тобі сьогодні вранці, – сказав адмірал. – І зібралися тут, щоб обговорити ці зміни.

Він витягнув із кишені пакетик тютюну й обережно набив люльку, притримуючи великим пальцем. Зосередившись на цьому занятті, адмірал трохи помовчав, а коли заговорив, не звів на нього очей.

– Сеньйор Кюссен – торговець картинами. Він має хороші зв'язки й входить до оточення Лео Баярда в Парижі. До того ж продає роботи однієї британської фотографині на ім'я Едіт Майо. Ти чув про неї?

Фалько напружив пам'ять.

– Це вона оприлюднила репортаж про оборону Мадрида в журналі «Лайф»?

– Саме так.

– Знайомі зуть її Едді, – сказав Кюссен. – Свого часу вона була манекенницею у Шанель, а потім – коханкою фотографа Мена Рея.

– Нині вона – дівчина Лео Баярда, – додав адмірал. – Затята комуністка, активно підтримує лівих...

– Дуже вродлива, – відзначив Кюссен.

– Вони познайомилися в Іспанії пів року тому.

– Ми трое – близькі друзі, – уточнив австріяк.

Фалько глянув на нього з гострою цікавістю.

– Наскільки близькі?

– Ми часто бачимося в Парижі.

– Цей пан відрекомендує тебе їм, – утрутився адмірал. – Полегшить завдання.

Фалько ніяк не міг втямити, чого вони хочуть від нього.

– Полегшить завдання?

– Такий наш задум.

Він покосився на сивого чоловіка, який досі мовчав.

– Яку роль відіграє пан Кюссен?

– Будь ласка, звіть мене Хупсі, – приязно усміхнувся брюнет.

– Яку роль відіграє Хупсі?

Адмірал дістав дерев'яну коробку сірників, запалив один сірник і підніс до чашечки.

– Сеньйор Кюссен – знаний у всій Європі антифашист, – мовив він, випускаючи кільця диму. – Демократ із бездоганною репутацією... Він покинув Австрію, коли стався аншлюс. Також відомий як багатий філантроп, який допомагає людям, що втекли з Німеччини через переслідування з боку нацистського режиму. Підозрюють, що в його жилах тече єврейська кров і за ним стежить гестапо.

Хтозна, чи докучав Фалько головний біль, але він спохмурнів, почувши слово «гестапо». Неможливо забути торішній досвід, коли адмірал відрядив його до Берліну на стажування. За три тижні, проведені в столиці рейху, він отримав чимало знань, познайомився з потрібними людьми, дізнався багато цікавого про допити та страти ув'язнених (підвали були переповнені арештантами). Порівняно з різниками Принц Альбрехт-Штрассе, інструктори, з якими він спілкувався в румунському тренувальному таборі Тиргу-Муреш, здавалися милими звірятами.

– Дивний портрет, – збентежено сказав він. – Що тут забув антифашист і філантроп?

Кюссен залишався незворушним. Адмірал і сивий чоловік обмінялися виразними поглядами. Нарешті адмірал перемкнув увагу на Фалько, скорчивши гримасу, що могла би бути сприйнятою як вияв люб'язності, якби йшлося про іншу людину.

– Прикриття, – пояснив він. – До речі, дуже ефективно... Насправді цей сеньйор давно пов'язаний з німецькими спецслужбами.

Фалько вигнув брови, підозріло зіщуливши холодні сірі очі.

– СД?

– О боже, ні.– Кюссен позирнув на сивого чоловіка й зареготав так весело, що це здалося неприродним. – Служба інформації СС використовує інші радіохвилі.

– Він співпрацює з абвером, – уточнив адмірал.

– Співпрацює з абвером чи працює там? Це різні речі.

Адмірал і сивий незнайомець знову переглянулися.

– Часто співпрацює.

Фалько збагнув, що Кюссена вважали надійною людиною. Причетність до роботи німецьких спецслужб, які відігравали ключову роль у зміцненні франкізму в Іспанії, виступала переконливим доказом цього.

Аж раптом він згадав, де зустрічав сивоволосого типа. Усі сумніви відпали. Під час його останнього візиту до Берліну вони перетнулися на десять секунд, коли той проходив коридором штаб-квартири абверу, що на вулиці Тирпіц-Уфер. Усі, хто бачив його, негайно виструнчувалися. Чоловік був одягнений у військову форму, і перед ним бігли дві такси.

Адмірал Канаріс, начальник абверу. Звісно, то був він. Але Фалько навіть і взнаки не дав, що впізнав його.

– Я скуповую картини, – тим часом розповідав Кюссен. – Зокрема, у євреїв і політичних вигнанців рейху. Крім того, надаю щедрі допомоги організаціям, які підтримують втікачів із Німеччини та Австрії. Це дозволяє мені розширити коло знайомств, мати великий вплив... І роздобувати цінну інформацію, само собою. Гроші я передаю до Швейцарії, а інформацію – до Берліну.

– Вигідна справа, – похвалив Фалько. – Подвійний прибуток.

Австріяк посміхався так, ніби почув вдалий жарт. Він крадькома позирнув на сивоволосого,

перш ніж кілька разів постукати долонею по лівій стороні жилета, на рівні серця.

– Звичайно. Гріх скаржитися.

Сивий чоловік, який виявився Канарісом, мовчки слухав їхній діалог. Фалько вже встиг відтворити в пам'яті подробиці його біографії. Шанований Гітлером німецький моряк став легендою в шпигунському світі. Під час Першої світової війни він займався розвідкою в Іспанії, де потоваришував із багатьма поважними особами, серед яких були адмірал і брати Франко – Франциско й Ніколас. Наскільки Фалько було відомо, ця дружба стала в пригоді повстанцям, що влаштували державний переворот 18 липня і досі підтримували тісний контакт із рейхом. Усі знали, що Канаріс часто навідувався до франкістської зони.

– Друзі сеньйора Кюссена дуже допомагають нам у підготовці до операції «Баярд», – зазначив адмірал. – А незабаром він особисто допоможе тобі на останньому найскладнішому етапі.

– Як?

– Завдяки його зв'язкам ти наблизитися до мішені. Не забувай, що Ігнасіо Гасан – персонаж, якого ти гратимеш у Парижі, – є заможним іспанцем, що мешкає на Кубі. Ти вкладаєш гроші в мистецтво, а сеньйор Кюссен дає тобі поради.

– Як?

– Скажімо, він відведе тебе на виставку цієї Едді Майо, яка виставляє свої роботи в якійсь галереї. Ти зацікавишся ними й придбаєш одну чи дві.

– Вона називає їх «сюрреалістично-транссексуальними», – додав Кюссен.

Розвеселившись, Фалько почесав за вухом.

– Багатообіцяюче.

– От тільки не треба жартів, – пробуркотів адмірал. – Уже пізно, і я не в гуморі.

– Сеньйоре, мене насмішило визначення «сюрреалістичний».

– Стули пельку.

– Слухаюсь.

Усі четверо помовчали. Було чути лише тихе посмокування люльки. Нарешті адмірал кивнув у бік Фалько й звернувся до Канаріса.

– Що ви думаєте про нього? – спитав він, немовби шукаючи його схвалення.

Світлі очі німця дивилися на Фалько із симпатією.

– Гадаю, у нього вийде, – відповів він іспанською з ледь помітним акцентом. – Має впоратися.

Голос був прийнятний і дуже ввічливий. Натомість адмірал впивався скляним оком у Фалько, вивчаючи його з професійною байдужістю.

– Я відчуваю якусь збочену слабкість до нього. Можливо, тому, що цей тип навіть не прикидається чесним. Головна перевага – він подобається як чоловікам, так і жінкам. Як бачите, у ньому є щось жорстоке. Такий собі милий бешкетник.

Канаріс посміхнувся на знак згоди. Погляд виражав оманливу наївність. Зручна маска, подумав Фалько. Врешті-решт, цей чоловік був одним із трьох чи чотирьох найвпливовіших лідерів у нацистській Німеччині. Його шпигунська мережа розкинула свої щупальця по всьому світі.

– Скидається на те, – мовив Канаріс.

Адмірал випустив ще трохи диму, зиркнув на люльку, перевіряючи, чи достатньо тютюну, і вказав чубуком на Фалько.

– Коли жертви починають щось підозрювати й розкривають брехню, він встигає спаскудити ім життя або наблизити катастрофу.

– Спаскудити? – Канаріс зацікавлено кліпав очима.

– Капут.

– Ясно.

– Він – професіонал. Знає свою справу не гірше за власницю борделю.

Фалько переводив погляд з одного на іншого, ніби спостерігаючи за тенісним матчем.

– Чи можу я сказати вам дещо?

– Ні, чорт забирай! Не можеш!

Зависла пауза. Канаріс, Кюссен та адмірал не відривали очей від Фалько. Останній

заходився рахувати кільця на завісі – давній трюк, що допомагав зберігати спокій. Коли він дійшов до чотирнадцятого номера, адмірал витягнув люльку з рота.

– Коли ви познайомитеся із Баярдом, – сказав він, – ти будеш зачарований ним. Виявиш готовність підписати кілька чеків і зробити пожертву на користь шляхетного іспанського народу. Жоден борець за свободу не відмовиться від такої пропозиції. Парочка прийме тебе з розпростертими обіймами.

– А потім?

– Потім настане час завершити гру і ліквідувати персонажа, – відповів адмірал. – Красива складна схема, де задіяні різні учасники з метою дискредитації героя. За можливості ми маємо добитися, аби з ним розправилися його союзники.

Керівник НІОС розгорнув теку і дістав великий товстезний конверт із манільського паперу.

– Деталі знайдеш у звіті, який треба знищити відразу після прочитання. – Він підсунув конверт ближче до Фалько. – Тут є все необхідне: документи, чекові книжки та інші корисні дрібниці. У Парижі ти маєш сховати все в надійному місці – згодом вони тобі знадобляться. Ці папери – цвяхи, що їх ми заб'ємо в труну Баярда.

– Який код я використовуватиму?

– Сорія 8. Це новий код. Червоні поки що не знають його. Шифрувальна книга – «Закохана більшовичка» Чавеса Ногалеса[18 - Мануель Чавес Ногалес (1897–1944) – іспанський письменник і журналіст. Підтримував Республіку. Після приходу до влади франкістів оселився в Парижі. Автор мемуарів про Громадянську війну, де відверто розповідав не лише про звірства націоналістів, а й про жорстокість республіканців.]. Я приніс тобі примірник... Невеличкий роман тридцятого року. Ти читав його?

– Ні.

– От і чудово. Розважишся.

Фалько позирнув на книгу – м'яка палітурка, дешеве видання на кшталт тих, що продаються у вокзальних кіосках. Він запитав себе, чи обрав адмірал таку назву випадково або навмисно з огляду на події, пов'язані з Євою Неретвою та операцією в Танжері. Здорове й скляне око виразно дивилися на нього, і йому здалося, що він помітив зловтішний блиск.

– Крім того, ми купили тобі квиток на поїзд до Парижу. Виїжджаєш завтра, першим класом.

Фалько глянув на Канаріса, після чого поклав книгу в конверт і розвернувся до Кюссена.

– Ми поїдемо разом?

Австріяк заперечно хитнув головою.

– Я полечу рейсом компанії «Люфтганза». Зустрінемось у Парижі.

– Чи маю я зупинитися в конкретному готелі?

– Вам забронювали найкращий номер у «Медісоні» на бульварі Сен-Жермен, – сказав Канаріс. – Готель маленький, але зручний і дуже елегантний.

– Саме такий готель обрав би гаванський мільйонер із гарним смаком, – зазначив Кюссен.

– І зовсім не дешевий, – пробурчав адмірал. – Вісімдесят клятих франків на день.

Кюссен посміхався Фалько. Його обличчя зберігало приязний вираз, що дивно контрастував із жахливим шрамом на щоці.

– Вас влаштовують такі умови?

– Усе бездоганно. Але якщо я відвідуватиму громадські місця в Парижі, існує ймовірність, що якийсь республіканський агент упізнає мене.

Канаріс нахмурих брови. Він раптом стривожився.

– Ви десь світилися останнім часом?

– Ні, майже не світився.

– Можете сказати, де саме?

– Ні.

– Ясно.

– Я веду тихе життя, намагаюсь бути непомітним, але ніколи не знаєш, коли тебе спіткає невдача.

Німець замислився.

– Якщо це трапиться, дійте на власний розсуд, – мовив він, дивлячись на адмірала так, ніби перекладав на нього відповідальність.

– Ризик – його стихія, – уїдливо зауважив той. – Якщо хтось жбурне наше курча в море, у нього виростуть зябра й плавники.

Канаріс із розумінням кивнув. Судячи з усього, він не мав жодних сумнівів щодо здібностей Фалько.

– Кюссен розробив план, – сказав він.

– Так, – підтвердив Кюссен. – За два дні ми нібито випадково зустрінемося в ресторані «Мішо», дуже близько від вашого готелю. Я обідатиму з Баярдом та Едді Майо. О першій годині цей заклад уцент забитий людьми і треба чекати, коли звільниться столик. Ми привітаємось як давні знайомі, і я запрошу вас приєднатися до нашого товариства. Тоді ви маєте вступити в гру, хоча я буду поряд і в разі необхідності допоможу.

– Усе зрозуміло? – спитав адмірал.

– Поки що так.

Під сивими вусами промайнула чергова сардонічна посмішка. Керівник НІОС підсунув сифон ближче до Фалько.

– Раджу проковтнути ще одну пігулку... Вона тобі знадобиться, коли ми розповімо другу частину цієї захопливої історії.

Було жарко. Вимкнувши світло, вони відчинили одне з вікон і якийсь час нерухомо постояли, насолоджуючись нічним бризом. За піщаним півколом пляжу простиралася бухта, що нагадувала темну пустку, ледь посріблену місячним сяйвом.

– Вишукане місто, – сказав Канаріс.

Вони з Кюссеном потішили себе запашними сигарами. Адмірал не звертав уваги на панораму – його погляд був прикутий до Фалько.

– Ти знаєш, що в Парижі відбудеться міжнародна виставка? – раптом спитав він.

– Щось чув.

– Вона відкриється на початку червня. Республіканці хочуть, щоб їхній уряд був гідно представлений. Вони доручили побудувати павільйон двом своїм архітекторам. Їм потрібне велике полотно, присвячене боротьбі шляхетного іспанського народу проти

фашизму та інших «ворогів».

Вони запнули завіси, увімкнули світло й повернулися до столу.

– Картину замовили у Пікассо, – ефектно завершив промову адмірал.

Фалько здивовано глипнув на нього. Потім розвернувся до Канаріса, очікуючи на підтвердження, і той спокійно кивнув. Кюссен посміхався, наче кіт, що готувався зжерти мишу. Роздратований адмірал покусував чубук люльки.

– Не знаю, що вони розгледіли в роботах Пікассо, – пробурчав він, – але цей тип – світова знаменитість.

Канаріс не відводив очей від Фалько.

– Він цілком заслужив свою славу... Вам подобається Пікассо?

– Я нейтрально ставлюсь до нього, – байдужо відказав він, скрививши рота. – Мистецтво не моя стихія.

– Ви бачили його картини?

– Декілька. Він оригінальний.

Адмірал підскочив.

– Оригінальний? Комуністичний покидьок?

– Сеньйоре, кожен має свої вподобання.

– Ваша правда, – погодився Канаріс.

– Я не в захваті від його творчості. Але це не має значення.

Фалько відкинувся на спинку стільця. Аспірин справив благотворний ефект, і тепер він відчував спокій, умиротворення, легку ейфорію. Життя знову стукало у двері. Він жадав нових пригод і був готовий вступити в гру.

– Наскільки тобі відомо, – провадив далі адмірал, – а якщо невідомо, вважай, що я тобі розповів, халтурник Пікассо перебуває в Парижі. Там розташована одна з його майстерень. Ні для кого не таємниця, кому він симпатизує і з ким дружить, тож я не зупинятимусь на цьому. Найважливіше, що він прийняв замовлення республіканців і вже кілька днів працює над ним.

– Яка тема?

– Доречне питання, чорт забирай! Тема.

Адмірал замислено дивився на згаслу люльку. Потім дістав коробку сірників, запалив ще один сірник і підніс вогник до чашечки.

– Судячи з усього, бомбардування Герніки. Ось така тема.

Вимовивши ці слова, він пронизливо глянув на нього крізь клуби диму. З іншого боку столу Канаріс спокійно кивав головою. Фалько намагався осмислити інформацію. Все здавалося заплутаним.

– Нічого собі!

– Так, – відзначив адмірал. – І ти не знаєш найцікавіше. Жалюгідний клоун Далі теж запропонував свої послуги й захотів намалювати полотно під приводом того, що минулого року вже допомагав республіканцям. Як бачиш, кожен прагне щось урвати. Сталін заграбастав не все золото Республіки.

– М'яка конструкція з вареними бобами, – раптом сказав Кюссен.

Фалько розгублено закліпав очима.

– Перепрошую?

– Так зветься картина Далі, що має підзаголовок «Передчуття громадянської війни»... Але посольство надає перевагу Пікассо. – Австріяк випустив тремтливе колечко диму. – Він популярніший.

Адмірал клацнув язиком.

– Червоні намагаються роздмухати цю історію, а далі буде тільки гірше. Основоположник кубізму власною персоною виражає підтримку республіканській справі... Уявляєш?

Фалько кивнув. Він міг це уявити.

– Журнали, газети й півтори тисячі загиблих будуть використані з метою пропаганди. – Керівник НІОС неспокійно совався на стільці. – Виллються тонни чорнил. Нас цькуватимуть.

– Сеньйоре, але ж сьогодні вранці ви сказали, що Герніка знищена республіканськими

динамітниками. Так само, як Ірун. – Він позирнув на Канаріса. – Хіба ні?

Німець багатозначно посміхнувся. Світлі очі здавалися прозорими.

– Можливо, існує інша версія подій, – м'яко сказав він, ніби щойно це збагнув.

Фалько згадав пілотів, яких зустрів у кав'ярні, літаки «Джанкер» і «Савойя» зі знаком хреста на хвості – емблемою франкістських військово-повітряних сил. Неважко зрозуміти, що нинішній конфлікт в Іспанії – генеральна репетиція значно масштабнішої і страшнішої війни. Багато кому доведеться танцювати під цю зловісну музику.

– Яка ваша думка? – поцікавився Канаріс.

– Стосовно чого?

– Стосовно Герніки.

Фалько замислився.

– Залежить від того, хто винен.

– Припустімо, що винна франкістська авіація.

– Німецькі та італійські пілоти, якщо точніше.

Здорове око адмірала спопелило його.

– Хлопче, не перегинай палицю.

Фалько ще трохи поміркував.

– Гадаю, бомби є носіями цивілізації, – нарешті мовив він, звертаючись до Канаріса. – Наведу доказ: вас ніхто не бомбардує, бо Німеччина – цивілізована країна.

Німець добродушно зареготав. Він виявляв симпатію і з ентузіазмом підтримував розмову. Принаймні, так здавалося.

– Мені подобається іспанське почуття гумору. Коли ви жартуєте, це справді дотепно... Народ із такою трагічною долею, як ваш, не сміятиметься з будь-якої дурниці.

Канаріс зацікавлено роздивлявся Фалько.

– Ви хочете сказати, що ми цивілізуємо інші країни? – спитав він.

– Останнім часом – так.

– Ви теж непогано виявили себе в Ер-Рифі. Навіть застосували іприт.

– Тоді ми вже були цивілізованими. А нещодавно до цивілізації долучилися італійці в Абіссинії.

Кюссен, який слухав їхню розмову, затиснувши сигару в зубах, осудливо хитав головою.

– Ніхто ніколи не бомбардуватиме рейх.

Фалько знизав плечима.

– Ловлю вас на слові. Поб'ємося об заклад. Той, хто програє, запрошує на вечерю в берлінському ресторані «Хорхер».

Кюссен задоволено й дещо лукаво посміхнувся, приймаючи правила гри.

– Качка по-руанськи й «Мутон Ротшильд» тридцять другого року?

– Тридцять п'ятого.

– Домовились.

Фалько глянув на Канаріса, який відверто розважався.

– З іншого боку, не виключено, що одного дня вони скинуть бомби на «Хорхер».

Німець раптом посерйознішав, але наступної миті пирснув зі сміху.

– Мені подобається ваш агент, мій любий адмірал. Міцний горішок.

– Багато хто це каже... Мене тішить, що ви високо оцінили його, адже він працюватиме з вашим помічником. – Він розвернувся до Кюссена. – Все буде добре, якщо ви пильнуватимете за вашою дружиною чи нареченою.

Австріяк теж засміявся.

– Я – вільний птах, холостяк. Проте візьму вашу пораду до уваги.

– Що ж стосується Герніки, – додав адмірал, – плювати ми хотіли на версії подій. Нас хвилює один конкретний факт: Пікассо малює цю гидоту для Виставки. – Він указав на

Фалько чубуком люльки. – І це твоя турбота.

– Моя?

– Так. Цей сеньйор пояснить тобі, що до чого.

І сеньйор – тобто Кюссен – пояснив. Він був другом Пікассо й бачив перші ескізи. Художник працював над картиною з травня. Велике полотно призначалося для іспанського павільйону. Згідно з достовірними джерелами, культурний аташе посольства Іспанії – якийсь там Ауб – уже заплатив Пікассо 150 тисяч франків. Крім того, вони платили одній з його коханок, Дорі Маркович, відомій як Дора Маар, за те, що вона фотографуватиме різні етапи роботи над картиною. Замовлення має бути виконане на початку червня.

– Як бачиш, справа серйозна, – підсумував адмірал.

Фалько кивнув, розмірковуючи над почутим.

– Так... Але я досі не розумію, у чому полягає моє завдання.

– Пікассо та Лео Баярд – близькі друзі, – пояснив Кюссен. – Вони часто зустрічаються. Едді Майо навіть позувала для однієї з його картин.

Фалько чекав подальших уточнень.

– І що з того?

– Коли я допоможу вам влитися в оточення Баярда, ви швидше познайомитеся із Пікассо. Як вам ідея?

– Чудово. Обожаю вливатися в незнайоме оточення.

– Ви вдаватимете колекціонера і вмовите його продати вам будь-яку дрібницю за захмарну ціну. Ваше гіпотетичне багатство відчинить перед вами всі двері. Завдяки грошам ви підтримуватимете тісний контакт із цими людьми й завоюєте їхню довіру.

Фалько дуже повільно дістав портсигар із кишені жилета, осмислюючи інформацію.

– Ні, я все ж таки не розумію, що треба робити з тією картиною.

Адмірал нетерпляче стукнув кулаком об стіл.

– Ти що, бовдур? Це ж елементарно! Тобі доручають подвійну місію в Парижі. По-перше, ти маєш представити Баярда фашистським агентом і зробити так, щоб його ліквідували

власні союзники. По-друге, необхідно саботувати плани Пікассо щодо цієї картини.

Фалько, який відкрив портсигар і обрав сигарету, застиг на місці, не встигнувши прикурити. Він обвів поглядом усіх присутніх і зрештою затримався на обличчі Канаріса, який безтурботно усміхався.

– Перепрошую? Що ви сказали?

– Те, що ти чув, біс би тебе взяв, – пробуркотів адмірал. – Треба позбутися картини. Роздерти, спалити, порізати ножем... Тобі вирішувати. Найважливіше – дати урок червоним. Знищити це лайно, перш ніж його відвезуть на Виставку.

4. Комуніст і тореро

Поїзди, де вештається різношерста публіка, думав Фалько, є чудовим місцем для полювання, хоча існує ризик самому стати здобиччю. Якщо представник його небезпечного ремесла хоче зберегти здоров'я під час таких поїздок, він мусить беззастережно дотримуватися правил – бути насторожі, не розслаблятися, пильнувати недремним оком. Чимало прикростей можуть спіткати тебе, коли ти опиняєшся в темряві тунелів або в нічному безлюдді вагонного коридора. Утім, аналогічні халепи могли статися з противниками. Хай там як, а в поїздах не варто імпровізувати – потрібні певні навички й бездоганна техніка. Необхідно пам'ятати розклад руху, довжину маршруту, послідовність станцій і відстань між ними, тривалість зупинок, кількість вагонів, психологічні особливості провідників, звички та схильності пасажирів. Зважити всі «за» і «проти».

Він розмірковував про це, поки стояв перед дзеркалом у вбиральні свого одиночного купе й зав'язував шовкову краватку з етикеткою «Шарве – Париж». Потім обсмикнув комір кремової сорочки, застібнув жилет на всі гудзики, крім нижнього, одягнув піджак твідового костюма «Донегаль», де в переплетенні ниток переважали охристі відтінки. Провів долонями по напomadженому волоссю, зачесаному вгору і розділеному на високий проділ зліва; поставив валізу в багажну сітку; переконався, що пістолет і документи надійно сховані під умивальником, після чого вийшов у коридор, коли дзвінок провідника сповістив про наступну зміну в ресторані.

Поїзд мчав повз безкрайню зелену рівнину, розліновану телеграфними стовпами, що стрімко пролітали за вікном. Фалько затримався біля тамбуру, що вів до міжвагонного переходу, побоюючись, що гуркіт і торохтіння коліс можуть заглушити крик чи навіть постріл. Озирнувшись, він окинув настороженим поглядом зачинені двері, порожнє службове купе й коридор, що залишився позаду. Довкола було тихо. Жодних ознак

небезпеки чи присутності противника. Тоді, притлумивши професійні інстинкти й надавши обличчю спокійного, люб'язного виразу, він увійшов до ресторану.

Тридцять п'ять хвилин по тому офіціант прибрав останню тарілку, а Фалько запалив сигарету і розсіяно глянув у вікно, туди, де простирався благословенний французький краєвид – мости, річки, ліси, – перш ніж зосередитися на читанні газети «Ля Прес», що лежала на скатертині. Трохи згодом він звів очі й зацікавлено позирнув на двох жінок, які шуміли за сусіднім столиком.

Розмовляли англійською, із сильним американським акцентом. Фалько помітив, що подружки майже не торкнулися курчати по-беарнськи, але відкоркували другу пляшку бордо. Неважко здогадатися, хто вони – типові заокеанські туристки, що мандрують Європою. Одна з жінок – доволі огрядна круглолиця білявка – не була ні вродливою, ні потворною. Хороші зуби. Живі світло-блакитні очі. Коротко стрижене, завите за модою волосся з проділом посередині. Одягнена зі смаком – у зручний діловий костюм майже чоловічого фасону. Намисто з перлів, яке вона носила поверх коміру блузи з глибоким декольте, здавалося недешевим. Її худя незграбна супутниця радше була кістлявою, ніж стрункою. Остання сиділа спиною до Фалько. Він бачив лише її косу.

– Цілковитий абсурд, моя люба... Абсурдна ситуація.

Білявка явно домінувала в цій парі. Інтонація вказувала на багатство й високий соціальний статус. Одна з тих жінок, подумав Фалько, які створюють купу проблем працівникам розкішних готелів, капітанам трансатлантичних пароплавів і секретаркам своїх чоловіків (якщо вони заміжні). Подруга мовчки слухала її, киваючи головою. Йшлося про неможливість забронювати номер у паризькому «Ріці» – вони мали вдовольнитися готелем «Георг V».

Тієї миті світлі очі білявки випадково зупинилися на Фалько, який пильно дивився на неї. Чоловік інстинктивно усміхнувся, адже мав найцінніший талант мандрівника й авантюриста – вміння розпочати розмову з незнайомою людиною, особливо якщо ця людина належала до прекрасної статі.

– «Георг V» – непоганий варіант, – невимушено сказав він англійською, позирнувши на келихи з вином, що стояли перед жінками. – Сучасне місце, у стилі джаз. Шеф-кухар Монфокон – чарівна людина. У ресторані подають чудову кулеб'яку по-російськи. А ще вони мають велику колекцію найкращих вин – «Шато О-Бріон» і «Шамбертен».

– Ви розмовляєте так, ніби цитуєте туристичний путівник, – мовила білявка.

– Вгадали. – Фалько злегка нахилив голову і представився: – Луїс Коломер, редактор червоного путівника «Мішлен». До ваших послуг.

– Оце так збіг!

– Згоден... Щасливий збіг.

Вони раптом зацікавилися ним – ця розмова розвеселила й заінтригувала їх. Худорлява жінка знову зиркнула на Фалько. Круглі окуляри в залізній оправі надавали їй простуватому обличчю подібності з провінційною гувернанткою. Кашеміровий светр і сіра спідниця. Кинувши на обох короткий погляд експерта, Фалько помітив, що брюнетка дивиться на його руки, а білявка – на губи. Відтак він усміхнувся останній.

– Мене звуть Неллі, – сказала та. – А це Меггі.

Фалько вдруجه нахилив голову на знак ввічливості.

– Ви вперше подорожуєте Європою?

– О ні, не вперше. – Неллі впевнено грала першу скрипку, демонструючи, хто тут лідер. – Ми об'їхали все узбережжя – від Бреста до Бордо. А зараз повертаємось до Парижу.

– Гадаю, ви захоплюєтесь туризмом.

– Ви не помиляєтесь. – Жінка оцінювально роздивлялась його, і побачене вочевидь їй подобалось. Вона відкрила сумочку, підфарбувала губи й вказала на вільне місце поряд. – Чи не хочете випити з нами кави?

– Залюбки.

Він усівся біля Неллі, навпроти її суворої подруги з дещо зів'ялим, утомленим обличчям. Понад сорок років, імовірно, старша за свою супутницю. Колись – до того, як час чи життєві негаразди зістарили її, – вона, певно, була гарною. Білявка була значно свіжішою – балакуча, жвава, розкута, самовпевнена, із розв'язними манерами подорожуючої американки із заможної родини. Від неї відчутніше пахло доларами, ніж парфумами «Макс Фактор». Запах елітних розваг – літо в Новій Англії, зима на Лазурному узбережжі, а між ними – кабіна першого класу на «Квін Мері». Меггі – зразкова бідна компаньйонка – пахла невдачами; перед нею на скатертині лежала книжка. Жодна з жінок не носила обручку.

– А ви справді працюєте редактором путівника «Мішлен»?

Посмішка Фалько стала ще більш гарячою, підскачивши до тридцяти восьми градусів за Фаренгейтом.

– Ні. Я безсоромно збрехав вам. Я – іспанський ідальго. А на дозвіллі – тореро.

– Тореро?

Він спокійно кивнув.

– Авжеж.

– І комуніст?

– Само собою. Комуніст і тореро... Всі іспанці так розважаються, якщо не воюють.

– Ви божевільний! – засміялась Неллі.

Брюнетка Меггі позирнула на нього – очі за круглими скельцями були серйозними. Під ними виднілися темні кола, що надавали їй меланхолійного вигляду. Фалько б не здивувався, якби дізнався, що вона потайки пише вірші. Скидається на те. Боковим зором він помітив назву книжки – «Гранд Готель».

– В Іспанії відбувається щось жахливе, – із сумом мовила вона.

Фалько покликав офіціанта, дістав портсигар, відкрив його й простягнув жінкам.

– Це точно, – сказав він.

Годину по тому Фалько повернувся до свого купе після милої бесіди й легкого флірту з Неллі, яка допомогла йому приємно провести час (таке спілкування – один із засобів професійного тренування, не гірший за інші). Він повісив піджак на вішак, відстебнув запонки, засукав рукави сорочки й ополоснув лице холодною водою, попередньо переконавшись, що пістолет лежить у схованці і все гаразд. Опустив відкидний столик, поклав сигарети та запальничку і заходився читати досье Лео Баярда.

Француз, сорок два роки, під час Першої світової війни служив офіцером. Успішний журналіст і письменник, чиї твори «Нічого розповідати» і відзначений Гонкурівською премією «Забутий окоп» зміцнили його репутацію інтелектуала лівих поглядів. Прихильник Радянського Союзу, який присвятив Росії палку промову на з'їзді письменників. На думку анонімного автора досье, Баярд не був комуністом у теорії, а виявляв свої симпатії на практиці: цей енергійний, пристрасний, завзятий чоловік щиро захоплювався сталінським режимом, у якому не помічав жодних недоліків, а бачив суцільні переваги. Перші бої в Іспанії подали йому ідею створити республіканську авіачастину. За пів року до складу Народної армії увійшли дванадцять літаків його ескадрильї, що налічувала п'ятнадцять пілотів і вісім механіків різних національностей. Баярд особисто брав участь у бойових вильотах, що сприяло поширенню легенди про нього. Нині, повернувшись до Парижу, він

спочивав на лаврах, писав резонансні статті на підтримку Республіки й претендував на посаду міністра культури в уряді Леона Блюма – представника Народного фронту.

Досье містило кілька світлин, і Фалько уважно проглянув їх. На першій Баярд стояв на трибуні, виголошуючи промову перед московськими письменниками. Друга знята в паризькій кав'ярні «Два маготи» – він сидів за столом, у товаристві радянського режисера Сергія Айзенштейна. Третя зроблена на іспанській авіабазі – високий худорлявий Баярд знятий на повен зріст. Скуйовджене вітром волосся, руки в кишенях, сигарета в зубах, пілотська куртка на плечах. Дивиться в об'єктив і на весь світ з аристократичною зверхністю. Розглядаючи цей портрет, Фалько посміхнувся, згадавши слова адмірала про повітряного паладіна Республіки – «самозакоханий писака».

Він ретельно вивчив інші важливі документи, що додавалися до звіту. Потім спалив частину в унітазі й змив попіл, а частину – сховав. Сутеніло, і за вікном гуркітливого вагона пролітали тіні, а на широкій темній смузі Луари миготіли далекі вогні. Проїшов офіціант із дзвоником, запрошуючи першу зміну до вечері, але Фалько не хотів їсти. Одягнувши піджак, він вийшов розім'яти ноги в коридорі, поки провідник піднімав канапу і стелив ліжко.

Фалько курих, обпершись плечем об раму опущеного скла, підставивши обличчя солонуватому вітру, просякнутому вугільним пилом. Аж раптом у коридорі з'явився якийсь чоловік – середнього зросту, із непокритою головою. У тьмяному світлі ламп було видно підстрижені вуса й чорне кучеряве волосся, помітно поріділе. Фалько інстинктивно зайняв захисну позицію: напружив тіло, прикрив живіт від можливого удару ножом, звільнив праву руку, аби було зручніше битися (колись давно, в експресі «Париж-Бухарест» він мав неприємний досвід такого штибу). Але незнайомець лише попросив французькою прикурити і, щойно Фалько підніс запальничку до його сигарети, рушив далі не озируючись.

Він збирався вертатися до купе, коли зіткнувся з двома американками. Безтурботно базікаючи, вони виходили з вагона-ресторану. Здавалося, їм було приємно бачити Фалько. Особливо зраділа білявка Неллі.

– Нам бракувало вашого товариства за вечерею.

– Вибачте... Мені не хотілося їсти.

Він вийняв сигарети, і всі трое закурили. Від жінок пахло дорогим вином. Захмеліла Неллі була налаштована дуже грайливо. Її очі іскрилися.

– У ресторані ви сказали нам, що маєте пляшку справжнього кентуккського бурбону у своєму купе, – мовила Неллі.

Почувши ці слова, Фалько холоднокрівно посміхнувся.

– Я збрехав. То була пастка.

– Ми обожнюємо, коли нам розставляють пастки. Так, Меггі?

Вони обмінялися поглядами. Фалько дивився весело, Неллі – вижидально, а подруга – серйозно.

– Ще не пізно все виправити, – ризикнув він.

– Чудово. Ми в захваті від бурбону.

– На жаль, це Європа... Чи влаштує вас шотландське віскі?

– Улаштує.

Фалько жестом попросив їх зачекати, відчинив двері свого купе й натиснув на кнопку виклику персоналу. Офіціант миттєво з'явився, прийняв замовлення і за десять хвилин повернувся з пляшкою віскі «Олд Ангус», сифоном і трьома келихами. Коли він розставив усе на відкидному столику, Фалько сунув йому в кишеню двадцять франків і запросив обох подруг увійти.

– Але вам постелили ліжко, – м'яко заперестувала Неллі.

– Не переймайтесь. – Він зачинив двері на засув. – Якось помістимось.

– Боюсь зім'яти простирадла.

Примруживши металево-сірі очі, Фалько адресував їм звабливу вовчу посмішку. Він відкоркував пляшку, розлив віскі по келихах і додав трохи води із сифона.

– Мені подобаються зім'яті простирадла, – сказав він, коли жінки почали цілуватися.

Фалько не належав до чоловіків, які вдовольняються роллю пасивного спостерігача. Така поведінка суперечила його вдачі, світобаченню і способу життя. Присутність двох напівголих жінок, які пестили одна одну в темному купе, мала сенс для нього лише в тому разі, якщо він міг утручатися в хід подій і контролювати ситуацію.

З іншого боку, було очевидно, що вони – принаймні Неллі – чекали від нього активних дій. Ось чому, окинувши швидким спокійним поглядом поле битви, щоб точно визначити

нахили, домінування, підкорення й інші корисні подробиці, він неквапливо відсorbнуv ковток віскі з водою, поставив келих на столик, зняв годинник із лівого зап'ястка і став навколiшки перед канапою в зручній для поцiлунку позі. Неллі, яка вже оголила груди й задерла спідницю до стегон, доволі жадібно тягнулася до нього губами, поки подруга вміло збуджувала її.

– Свиня, – сказала американка.

Якщо точніше, англійською це пролунало «брудна свиня» («dirty pig»). Із цією жіночкою все ясно, подумав Фалько. Ось які в неї вподобання. Відтак він виявив покiрність поступливого чоловіка й старанність справжнього тореро-комуніста. Негайно перейшов до того, що, судячи з короткої прелюдії, вони хотіли отримати. На близькій відстані Неллі продемонструвала чудове тіло, що раніше приховував одяг, – теплу, пишну, чутливу плоть, що напружилася і тремтіла від задоволення. Красномовна підказка – «брудна свиня» – передбачала відповідне ставлення.

– Zorra. Сучка, – прошепотів Фалько їй на вухо, перейшовши на чисту, красиву іспанську.

Він не знав, чи зрозуміла вона значення слова, але інтонація не залишала жодних сумнівів. Жінка часто закліпала очима, дихання стало уривчастим, а тіло затряслося настільки сильно, що Меггі відірвалася від розсунутих стегон, підняла голову і здивовано глипнула на обох, немовби запитуючи себе, чи її старання підвели Неллі до бурхливої кульмінації.

– Сучки, – повторив Фалько. Цього разу він люб'язно вжив множину.

Меггі не відривала від нього зацікавленого погляду. Окуляри зникли, а коса потроху розпліталася. Затуманені очі, набухлі вологі губи несподівано змінили її зів'яле обличчя, зробили більш привабливим, ніжним і жіночним. До того ж розстебнута блуза відкривала надзвичайно апетитні принади. Хто б міг подумати, сказав собі Фалько, згадуючи, якою незграбною, суворою і холодною вона постала перед ним у ресторані. Хто б міг подумати. Раптом він відчув наплив сил і радість буття, тішачись, що ніхто його не вбив. Попереду ще багато кілометрів. Чоловік повільно зняв одяг, зберігаючи цілковитий спокій і готуючись до бою. Потім, лагідно торкнувшись гарячого тіла Неллі, рушив до її подруги. Меггі подалася назад, притулилася спиною до стінки, що здригалася від торохтіння поїзда й ритмічного перестукування коліс, розвела зтягнуті в чорні панчохи ноги, відкривши йому доступ до бездонних потаємних глибин.

– Красуня, – мовив Фалько іспанською.

Ніч буде довгою, весело констатував він. А канапа – тісною.

У Парижі цвіли каштани. Приємна прохолода, дощу немає, задоволено зазначив Фалько, коли вийшов із готелю, перетнув бульвар, проминув середньовічний фасад Сен-Жермен-де-Пре, звернув на вулицю Жакоб і опинився на перехресті Сен-Пер.

Рівно о першій він опинився в ресторані «Мішо». Там зібралася черга – дехто стояв у вестибюлі, а дехто чекав біля дверей, де висіло меню. Фалько спритно протиснувся крізь групу людей, зняв капелюха й зазирнув усередину. Хупсі Кюссен сидів поблизу вікна, у глибині зали. З ним обідали двоє – темноволосий чоловік і білява жінка. Австріяк побачив його й здійняв руку, удаючи подив і радість. Супутники озирнулися. Ігноруючи осудливий погляд метрдотеля, Фалько перетнув залу і рішуче попрямував до них. Кюссен відклав серветку і встав із-за столу, аби привітатися з ним.

– Начо Гасан! Оце так сюрприз! Що ти робиш у Парижі? Дозволь відрекомендувати... Лео Баярд, Едді Майо... Ти шукаєш столик? Прийшов сам? Чому б тобі не приєднатися до нас?

Кюссен поведився розкуто й емоційно. Як і передбачалося, він відрекомендував його як давнього друга – іспанця, що мешкав у Гавані. Фалько потиснув руку Баярду, який ввічливо підвівся, після чого привітався з жінкою кивком голови. Офіціанти принесли стілець.

– Оце так сюрприз! – повторював Кюссен, який чудово вжився в роль. – Приємна несподіванка!

Фалько мав професійну звичку уважно роздивлятися людей, тож одразу зазначив, що Лео Баярд був високим, дуже худорлявим, із вишуканими манерами. Елегантно одягнений. Кутасті, привабливі, дещо асиметричні риси – різко окреслений орлиний ніс, широке чоло. Ретельно підібрана зачіска – одне пасмо волосся спадало на брову – робила його молодшим. Імпозантний чоловік аристократичного роду. Едді Майо виявилася білявою вродливою англійкою з холодними блакитними очима й ніжним обличчям. На ній був чоловічий вовняний светр і широка синя спідниця. Волосся укладене в стилі Луізи Брукс. Старомодна зачіска в формі шлема була популярною років десять чи п'ятнадцять тому, але Едді носила її так, що це було сучасно й авангардно.

– Вас звуть Ігнасіо? – сухо й формально спитав Баярд.

– Не треба, прошу вас. – Він обдарував його усмішкою хорошого хлопчика. – Для друзів я – Начо.

– Так, – підтвердив Кюссен. Він розмовляв весело, але не перегинав палицю. – Ми всі зведемо його Начо.

Основну страву ще не подали, тож Фалько вирішив розігріти апетит, покликав метрдотеля

і замовив антрекот під беарнським соусом. Йому щойно принесли келих вина й відкоровану пляшку. «Шато Латур» врожаю 1924 року.

– Ви приїхали з Іспанії?

– Дякувати богу, ні.— Фалько байдужо посміхнувся, притиснувшись губами до обідка келиха. – Це не моя війна. Перш ніж вирушити до Парижу, я був у Лісабоні й Біарріці.

Баярд задумливо покосився на нього. Знервований погляд полохливого птаха часом перескакував з одного предмета на інший, а часом склянів, зосереджуючись на чомусь, що привертало його увагу.

– Не ваша війна, кажете? – нарешті мовив він.

– Не зовсім. – Фалько був задоволений тим, що вони порушили цю тему так швидко. Торкнувшись накрохмаленими манжетами скатертини, він нахилився до нього й сказав майже конфіденційним тоном: – Я вже вісім років живу в Гавані.

– Бізнес?

– Так, сімейна справа. Ми займаємось виробництвом сигар «Вуельта Абахо».

– Найкращі сигари на Кубі,— відзначив Кюссен, уважно слухаючи їхній діалог. – Начо та його родичі обожають мистецтво. Вони купують багато картин. Іноді я виступав посередником.

Баярд зацікавлено позирнув на Фалько.

– Можете навести приклад?

– Я допоміг їм придбати чудові еротичні світлини. До речі, ми часто обговорювали творчість Мена Рея. – Погладжуючи вуса, Кюссен розвернувся до Едді Майо. Він явно був налаштований на експромти. – Чому б Начо не відвідати твою виставку? Було б доречно.

Фалько вперше відчув на собі пильний погляд жінки. Гарна й спокійна, зазначив він. З близької відстані йому вдалося краще розгледіти її. Багато років тому він бачив це обличчя на обкладинках модних журналів. У молодості вона була відомою манекенницею. Вигляд мала інакший – більш невинний і вразливий. Нині їй було тридцять із чимось років, і її краса стала зрілою. Вишуканою і досконалою.

– Ви влаштовуєте виставку? – люб'язно спитав він.

– Так... У галереї «Генаф».

– За два кроки звідси, – уточнив Кюссен.

– Художниця?

– Фотографія, – нейтральним тоном відказала вона.

Кюссен майстерно прикидався здивованим. Від цієї гримаси шкіра на щоці натягнулася і шрам виглядав ще потворнішим.

– Ти бачив роботи Едді?

– Не мав такого задоволення, – усміхнувся Фалько. – На жаль.

– Ти будеш у захваті від них.

– Я в цьому певен.

– Якщо хочеш, можемо піти сьогодні ввечері, – невимушено запропонував австріяк. – Едді зачаровує своєю сміливістю... Порівняно з тим, що вона пропонує, еротичні світлини – розвага для черниць.

– Мені б також хотілося придбати якусь роботу Пікассо, – закинув вудочку Фалько.

Кмітливий Кюссен відреагував миттєво:

– Точно! Ти казав мені про це під час останньої зустрічі.

– Вам буде непросто, – засміявся Баярд. – Роботи Пікассо коштують значно дорожче.

Принесли основну страву. Вправно маніпулюючи ножем та виделкою, Баярд не відривав очей від Фалько. Потім нахилився до нього й доброзичливо мовив:

– Сеньйоре Гасан, ви дозволите поставити вам особисте запитання?

– Начо, будь ласка.

– Так, Начо, дякую... Ви дозволите?

– Звісно.

Той трохи повагався. Подив затьмарював аристократичне чоло, куди спадало непокірне пасмо волосся.

– Як можна бути іспанцем і казати: «Це не моя війна»? Бути байдужим до подій, що відбуваються там?

Кюссен, який тримався насторожі, поспішив втрутитися.

– Лео був в Іспанії, – сказав він. – Якийсь час...

– Я добре знаю, чим займався цей пан, – перебив його Фалько. – Як і всі люди, я купую газети. І я в захваті від його діяльності. – Він звернувся до Баярда: – Чи правда, що ви служили в авіації і виконували бойові завдання?

Той відповів суто французьким жестом – відмахнувся, немовби заперечуючи значущість своїх заслуг.

– Іноді.

– Ви ризикували, поза сумнівом. – Фалько вигнув брови. – Це дуже небезпечно.

Баярд поблажливо дивився на нього з недосяжної висоти.

– Життя небезпечне, – лаконічно відказав він.

– Само собою... І я захоплююсь вами через те, що ви обрали складніший шлях. Дозвольте зізнатися: я завжди заздрих людям дії.

Баярд незворушно вислухав черговий комплімент, хоча легкий рум'янець на його щоках дещо пом'якшував верхній погляд.

– У певні історичні періоди пасивність є злочином.

– Я згоден і ціную ваші зусилля. Проте кожна людина має свої підстави, аби сприймати ситуацію саме так, а не інакше.

– Які підстави маєте ви?

Фалько поклав ніж і виделку на край тарілки й відкинувся на спинку стільця. Скидалося на те, що він напрочуд обережно добирає слова.

– Серцем я підтримую республіканців, – нарешті мовив він. – Проте не маю ілюзій щодо моїх співвітчизників. Вони повалили першу Республіку і монархію. Повалять і нинішню Республіку... Відверто кажучи, звірства маврів та іноземних легіонерів, що воюють за Франко, лякають мене так само, як анархісти й комуністи з республіканського ополчення.

Як ті, так і інші вбили багатьох моїх родичів та друзів.

– Ви були в Іспанії після повстання фашистів? – поцікавився Баярд.

– Ні.

– Республіканці виправили чимало помилок.

– Я зміню свою думку, коли вони виправлять усі помилки... А поки що спостерігатиму здалеку.

– Начо не все розповів. – Кюссен натхненно імпровізував. – Він допомагає активніше, ніж здається.

Фалько переконливо зобразив осуд.

– Це недоречно, Хупсі.

– Більш ніж доречно. Він мовчить через скромність, але кілька тижнів тому щедро посприяв нашій справі.

– Облиш.

– Машини, – тріумфально заявив Кюссен, ніби це все пояснювало. – Він виділив великі кошти на придбання машин швидкої допомоги.

Баярд кинув на Фалько схвальний погляд. Здавалося, він приємно здивований.

– Чудово! Це робить вам честь. – Він розвернувся до Едді Майо, яка задумливо спостерігала за Фалько. – Люба, ти згодна?

– Звичайно.

Фалько здійняв свій келих і виразно кивнув Баярду.

– Як я вже казав, я багато читав про ваші подвиги. Знаменита ескадрилья, героїчний внесок у боротьбу іспанського народу... Від усього серця дякую вам. Маю надію, що одного дня ми поговоримо про це докладніше.

– Гарна ідея.

– Якщо я можу стати вам у пригоді, звертайтеся. Залюбки допоможу.

Фалько відсorbнув вина, відчуваючи на собі задоволений погляд Кюссена. Інші наслідували його приклад.

— Чудово, — сказав австріяк, постукуючи долонями по жилету. — Сьогодні ми побачимо роботи Едді... Прекрасні, скандальні, неймовірні.

Фалько позирнув на жінку. Вона мовчала. Холодні блакитні очі впивалися в його обличчя. Він помітив дивну настороженість.

— Анітрохи не сумніваюсь.

Фалько подобалася Сена, осяяна весняним сонцем. Подобались вештанці на набережній. Жінки, які нарешті вбралися у світлі сукні й неквапливо крокували тінистими платановими алеями. Розпроцавшись з усією групою (вони домовились зустрітися о шостій вечора в галереї «Генаф»), він трохи прогулявся по лівому берегу, де вирувало життя. Оминув букіністичні крамниці зі старими журналами, книгами й гравюрами, глянув на годинник, увійшов до кальянного бару, купив у касирки телефонну картку за один франк і набрав якийсь номер:

— Чи можу я поговорити з месье Жибером?

— Ви помилилися номером.

— Ми мали зідзвонитися о пів на п'яту, — наполягав Фалько.

— Повторюю: ви помилилися номером.

— Вибачте.

Повісивши слухавку, він удруге позирнув на годинник, вийшов надвір і повільно рушив до кав'ярні на розі вулиці Юшет, поблизу книгарні Жибер Жон. Дорогою він двічі перейшов на інший бік, спустився до станції метро Сен-Мішель, знову піднявся і повернувся тим самим маршрутом, аби пересвідчитися, що за ним ніхто не стежить. Нарешті Фалько дістався напівзаповненої кав'ярні й влаштувався за віддаленим столиком на терасі, під навісом, притулившись спиною до стіни. Зручне місце, звідки можна було бачити вулицю і всіх перехожих.

Франкістський агент з'явився вчасно: о четвертій годині десять хвилин (Фалько завжди призначав зустріч на двадцять хвилин раніше домовленого часу). То був утомлений чоловік середнього віку з тонкими вусами, зачесаним назад волоссям і великими залисинами. Почервонілі набряклі очі яскраво блищали. Гарні манери надавали йому

елегантності, що суперечила дивному одягу. Він був вбраний у зім'ятий двобортний костюм коричневого кольору і носив на шиї хустку замість краватки. Капелюх був відсутній. Незнайомець нагадував дрібного конторського службовця. Він усівся на плетене крісло біля Фалько, замовив каву і витягнув ноги. Їхні плечі майже торкалися одне одного. Близькість столиків у паризьких кав'ярнях сприяла швидшому встановленню контакту.

– Ви курите «Галуаз»? – спитав Фалько.

– Ні. «Житан».

– Як до вас звертатися?

– Звіть мене Санчесом.

– Гаразд.

Гіпотетичний Санчес поклав на стіл блакитну пачку сигарет і коробку сірників. Пальці його лівої руки були жовтими від нікотину. Фалько взяв сигарету, запалив її, сунув сірники в кишеню і заходився розглядати перехожих. Трохи згодом чоловік прошепотів:

– У коробці ви знайдете необхідні телефонні номери та адреси. Мені наказали тримати напоготові кількох сильних хлопців. І вони мають бути французами.

– Усе правильно, – лаконічно підтвердив Фалько.

– Дозвольте спитати: чим вас не влаштовують іспанці? Ми можемо покликати наших парубків – хороших і надійних.

– Ми не хочемо, щоб франкістів вважали причетними до цієї історії.

– Чому? Я гадки не маю, що ви тут робите. Ні, я не скаржусь. Виконую накази, та й годі. Проблема в тому, що я не є провидцем.

– Розумію. Але я не маю права нічого розповідати. За кілька днів ви дізнаєтесь подробиці.

Той трохи подумав.

– Гадаю, я знаю одну потрібну людину... Ветеран Першої світової війни. Називає себе майором Вердье. Керує паризькою групою кагулярів.

Фалько кивнув.

– Я чув про нього.

– Тоді ви в курсі.

Фалько справді знав дещо цікаве. Йшлося про «Секретний комітет революційної дії» – таємну праворадикальну антисемітську організацію. Члени цієї організації мали прізвисько «кагуляри». Жорстокі люди, які без вагань вчиняли різні злочини. Вони всім серцем ненавиділи французький Народний фронт та іспанську Республіку.

– Вердье може підтримати нас у разі необхідності, – додав Санчес. – Ми співпрацювали з ним раніше. Вони візьмуть відповідальність на себе. Так би мовити, прикриють нас. Кагуляри висувають єдину умову – компрометувати їх у межах розумного.

– Чим ми розплатимось за допомогу?

– Італійською зброєю, яку перевозимо через Марсель... Або запропонуємо їм щось рівноцінне. Вони знають, що ми завжди дотримуємо слова.

Вони помовчали, чекаючи, коли офіціант принесе їм замовлення: каву з молоком і склянку води для так званого Санчеса й пляшечку мінеральної води для Фалько.

– Як справи із ситуацією в Парижі? – поцікавився останній, щойно офіціант відійшов.

Санчес збирався відповісти, але йому завадив напад кашлю. Він підніс носовичок до рота й відразу сховав його. Надто швидко, зазначив Фалько.

– Усе йде добре, – нарешті сказав Санчес. – Після зміни уряду у Валенсії республіканський посол та його довірені особи були змушені піти у відставку. Систему республіканської розвідки в Парижі цілком знищено.

На думку Фалько, французька сигарета мала дуже кислий смак. Він розчавив її у металевій попільничці з логотипом аперитиву «Дюбонне».

– Чи багато часу їм знадобиться на відновлення системи?

– Гадаю, багато. Утім, вона й без того була просто жахливою.

– Знаю.

Невдовзі їхні справи погіршаться, уточнив Санчес. Колишній посол залишив величезний борг у сто тисяч франків і нічого не заплатив французьким та іспанським агентам. Спецслужби повелися в найкращих традиціях Республіки – бездарно розтринькали гроші на інформацію, доступну в будь-якій газетці за п'ятнадцять сантимів. Усі європейські шахраї зібралися біля посольства, пропонуючи фальшиві звіти та зброю у сподіванні

урвати бодай якийсь шматок.

– Ви не повірите... Нещодавно посольство заплатило неймовірну суму за досье фахівця з чехословацької політики. – Він насмішувато покосився на нього. – Якого біса республіканці зацікавилися Чехословаччиною?

– Дивовижно, – слабо посміхнувся Фалько.

– Лишень уявіть собі!

Крім того, додав Санчес, деякі авантюристи – а їх тут вистачає – не приховують своїх махінацій. Приміром, кілька каталонських поліціантів, пов'язаних із Женералітатом, щойно відкрили ювелірну крамницю навпроти вокзалу д'Орсе. Вони вивезли купу грошей з республіканської зони й вкрали чимало цінних речей у жертв, замучених у різних ЧК.

– Іспанці дуже винахідливі, – підсумував він, відсморбнувши кави. – Навіть син Негріна[19 - Хуан Негрін Лопес – іспанський лікар-фізіолог, політичний діяч і прем'єр-міністр Республіки в 1937–1939 роках.] тиняється Парижем і щось мутить завдяки своєму татові, який вкрав частину золота з Банку Іспанії і відкрив у Лондоні рахунок на його ім'я. Франція переповнена «вигнанцями», котрі живуть на субсидію, захищаючи Республіку в кав'ярнях.

Фалько роззирнувся довкола: буржуа з газетами в руках, старенькі жінки з песиками, американські туристи, що привертали увагу жовтими черевиками й різнобарвними шарпетками. Будь-які війни точилися за тисячу кілометрів звідси. Принаймні їм так здається – він подумки зловісно посміхнувся.

– А що чути про франкістів?

Санчес зробив невизначений жест.

– Ми повільно консолідуємось. Співпрацюємо з Другим бюро[20 - Друге бюро Генштабу сухопутних військ Франції – орган військової розвідки в 1871–1940 роках.] й правими політичними силами. Наш офіс у готелі «Моріс» видає паспорти, розвідка працює на півдні Франції... Ми маємо менше грошей, ніж червоні, і щодня витрачаємо на війну шість мільйонів песет, тож вкладаємо кошти розумніше. Перешкоджаємо контрабанді зброєю й успішно боремося з добровольцями, які служать Республіці...

Новий напад кашлю змусив його замовкнути. Цього разу, коли він ховав носовичок, Фалько помітив рожеві плями. Тепер він зрозумів, чому франкістський агент не курить, хоча носить із собою пачку сигарет для підтримання спілкування.

– Минулого тижня, – провадив далі Санчес, – ми перехопили кур'єра, який виїхав із Марселя до Парижу з новою шифрувальною системою. Посольство загубило її, і довелося

просити копію в консульстві. Уявляєте?

– Вдалося?

– Звісно. Виявилось, що ми вже її мали... Відомі італійські шифри, розроблені пів року тому. Популярніші за романи Хоакіна Бельди[21 - Хоакін Бельда (1883–1935) – популярний іспанський письменник, гуморист, журналіст.].

– Отже, надійного зв'язку немає.

– Це стосується як нас, так і противника. Але франкісти виправляють ситуацію. Ми маємо шифрувальну машину «Північний ключ» і кілька захищених телефонних ліній... Попри кращі фінансові можливості, червоні відстають від нас.

Вимовивши ці слова, Санчес припав до склянки, випив усю воду й клацнув язиком, ніби шкодуючи, що ворог виявляє таку непрофесійність. Він похмуро посміхався, скрививши гримасу сумного спостерігача. Здавалося, його пригнічує якась неприємна сцена.

– Часом здається, що республіканці – розумово відсталі, – раптом мовив він. – Чи вірите ви, що вони шпигують один за одним і передають нам інформацію, щоб дошкулити власним союзникам? Ви навіть не уявляєте, на що здатні інтелектуали, які хизуються своїми «подвигами» подалі від Іспанії та реальних боїв. Усі ці опортуністи – багатії та магнати – божеволіють від взаємної ненависті й вигадують різні способи помститися. Ви ж знаєте, що сталося з анархістами в Барселоні кілька днів тому?

– Так. Я бачив.

Той здивовано витріщився на нього.

– Невже ви справді це бачили?

На якусь секунду Фалько згадав хаос і стрілянину на вулицях. Італійців, яких він мав убити. Вираз їхніх облич, коли вони зрозуміли, що в потилицю їм ціляться не поліціянти.

– На власні очі – ні. У метафоричному сенсі.

– Якби не допомога росіян і не завзятість тих, хто вміє воювати, – простих людей у комбінезонах та альпаргатах[22 - Альпаргати – традиційне іспанське взуття, легкі сандалії.], республіканцям давно би прийшов кінець.

Дві молоді гризетки вмостилися за сусіднім столиком і замовили лимонаду. Дівчата охоче демонстрували гарні ніжки попри дешеві панчохи та туфлі за п'ятдесят франків. Час від часу вони відкривали сумочки, поправляли макіяж і дивилися на чоловіків зухвало й

водночас замріяно, не припиняючи жвавої балаканини. Їм хотілося зустріти художника, який попросив би їх позувати оголеними. Спіймати за хвіст удачу, втекти з крамниці, де вони мусили працювати. Фалько розсіяно спостерігав за ними. На відміну від інших міст, у Парижі пропозиція завжди перевищувала попит.

– Мені потрібні кілька світлин, – сказав він.

– Яких саме?

– Кілька днів я зустрічатимусь з однією людиною. Хочу, щоб нас сфотографували разом непомітно для нього.

– Таке завдання неважко виконати. Хто ця людина?

– Лео Баярд.

Санчес присвиснув.

– Оце так новина!

– Якісь проблеми?

Той замислився.

– Жодних проблем. Вам допоможуть.

Санчес ще трохи подумав, ніби сумніваючись, чи варто додати щось важливе. Зрештою насмілювався.

– Ви кажете, що маєте намір бачитися з Баярдом.

– Так.

– Якщо пам'ятаєте, я розповідав вам про кагуляра Вердье.

– До чого тут він?

– Мені спало на думку, що ваша поведінка може призвести до непорозуміння. Люди Вердье стежать за Баярдом відтоді, як він приїхав з Іспанії. Якщо ви зустрічатиметесь із ним, вони стежитимуть і за вами.

– Можливо.

– Як я вже казав, ці люди вкрай небезпечні. Краще попередити їх.

Фалько неквапливо обмірковував пропозицію.

– Відповідь негативна, – заявив він. – Можливий витік інформації. Надто ризиковано.

– Як бажаєте. Вирішувати вам.

– Це триватиме лише кілька днів.

– Гаразд, але будьте обережні. Якщо виникнуть проблеми, негайно звертайтеся до мене. У сірниковій коробці ви знайдете інструкції та номер телефону у разі надзвичайних ситуацій.

Фалько трохи помовчав, роздивляючись людей, що проходили повз кав'ярню.

– Маю до вас друге запитання, – нарешті мовив він. – Що ви можете розповісти мені про міжнародну виставку?

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=66034330&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примечания

1

Ельза Луїза Марія Скіапареллі (1890–1973) – уславлена італійська модельєрка, суперниця Коко Шанель.

2

Карлісти – монархічна політична партія в Іспанії. Під час Громадянської війни 1936–1939 рр. підтримали генерала Франко й увійшли до складу Фаланги як «традиціоналісти». Їхні загони «рекете» боролися проти республіканців.

3

Французька митниця (фр.).

4

Даніель Даріо (1917–2017) – відома французька акторка й співачка.

5

Вірхен дель Коро – покровителька Сан-Себастьяна.

6

Конча (Кончіта) Пікер (1908–1990) – культова іспанська співачка й кіноакторка. Пісня «Зелені очі» принесла їй шалену популярність. Фільми за її участі теж мали неабиякий успіх.

7

«Я – баскський солдат» (баск.).

8

«Залізний пояс» – лінія оборони Більбао, побудована в 1936–1937 роках. Укріплення були недостатньо підготовлені для захисту, і франкісти з легкістю прорвали їх 13 червня 1937 року.

9

Гвадарі – солдат баскської армії. Ерцаїни – поліціанти, які працювали на уряд.

10

Гвідо да Верона (1881–1939) – італійський письменник школи д'Аннунціо.

11

Клодет Колбер (1903–1996) – знаменита американська акторка, володарка премій «Оскар» та «Золотий глобус».

12

РПМЄ – Робітнича партія марксистської єдності (POUM – Partido Obrero de Unificación Marxista).

13

ОВРА (OVRA – Organizzazione vigilanza repressione antifascista / Орган нагляду за антидержавними проявами) – таємна політична поліція у фашистській Італії, створена 1927 року.

14

Женералітат – уряд Каталонії.

15

Панчо Вілья – національний герой Мексики, один із найвідоміших ватажків

селян-повстанців під час Мексиканської революції 1910–1917 років.

16

Посилання на франкістський гімн «Обличчям до сонця».

17

«Життя бенгальського улана» – американський пригодницький фільм 1935 року, що викликав певний резонанс.

18

Мануель Чавес Ногалес (1897–1944) – іспанський письменник і журналіст. Підтримував Республіку. Після приходу до влади франкістів оселився в Парижі. Автор мемуарів про Громадянську війну, де відверто розповідав не лише про звірства націоналістів, а й про жорстокість республіканців.

19

Хуан Негрін Лопес – іспанський лікар-фізіолог, політичний діяч і прем'єр-міністр Республіки в 1937–1939 роках.

20

Друге бюро Генштабу сухопутних військ Франції – орган військової розвідки в 1871–1940 роках.

21

Хоакін Бельда (1883–1935) – популярний іспанський письменник, гуморист, журналіст.

22

Альпаргати – традиційне іспанське взуття, легкі сандалії.